

Vlaams
Parlement

vergadering **C263**
zittingsjaar 2015-2016

Woordelijk Verslag

Commissievergadering

Commissie voor Buitenlands Beleid, Europese
Aangelegenheden, Internationale Samenwerking,
Toerisme en Onroerend Erfgoed

van 21 juni 2016

INHOUD

VRAAG OM UITLEG van Jean-Jacques De Gucht aan Geert Bourgeois, minister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Buitenlands Beleid en Onroerend Erfgoed, over het standpunt van de Vlaamse Regering omtrent de uitspraken van de Turkse president Erdogan over de vrouwen in Turkije – 2353 (2015-2016)	3
VRAAG OM UITLEG van Christian Van Eyken aan Geert Bourgeois, minister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Buitenlands Beleid en Onroerend Erfgoed, over instemming met het protocol nr. 12 bij het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens (EVRM) – 2320 (2015-2016)	7
VRAAG OM UITLEG van Manuela Van Werde aan Geert Bourgeois, minister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Buitenlands Beleid en Onroerend Erfgoed, over de gevolgen van de klimaatverandering op ons onroerend erfgoed – 2325 (2015-2016)	11
VRAAG OM UITLEG van Sabine de Bethune aan Geert Bourgeois, minister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Buitenlands Beleid en Onroerend Erfgoed, over de World Humanitarian Summit – 2215 (2015-2016)	13
VRAAG OM UITLEG van Tine Soens aan Geert Bourgeois, minister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Buitenlands Beleid en Onroerend Erfgoed, over het Wapenhandeldecreet en de rapportering over het effectief gebruik van vergunningen – 2327 (2015-2016)	16
VRAAG OM UITLEG van Karl Vanlouwe aan Geert Bourgeois, minister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Buitenlands Beleid en Onroerend Erfgoed, over de politieke en economische impact op Vlaanderen van een eventuele brexit – 2345 (2015-2016)	
VRAAG OM UITLEG van Tom Van Grieken aan Geert Bourgeois, minister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Buitenlands Beleid en Onroerend Erfgoed, over de gevolgen van een brexit en de gesprekken die hierover plaatsvinden – 2361 (2015-2016)	18
VRAAG OM UITLEG van Karl Vanlouwe aan Geert Bourgeois, minister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Buitenlands Beleid en Onroerend Erfgoed, over het Europees Fonds voor Strategische Investeringen – 2419 (2015-2016)	30
VRAAG OM UITLEG van Ward Kennes aan Geert Bourgeois, minister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Buitenlands Beleid en Onroerend Erfgoed, over het bezoek van de minister-president aan de Baltische Staten en de samenwerking met andere beleidsniveaus inzake buitenlandse zendingen – 2365 (2015-2016)	33

VRAAG OM UITLEG van Jean-Jacques De Gucht aan Geert Bourgeois, minister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Buitenlands Beleid en Onroerend Erfgoed, over het standpunt van de Vlaamse Regering omtrent de uitspraken van de Turkse president Erdogan over de vrouwen in Turkije – 2353 (2015-2016)

Voorzitter: mevrouw Güler Turan

De voorzitter: De heer De Gucht heeft het woord.

Jean-Jacques De Gucht (Open Vld): Op 5 juni deed Turks president Erdogan de uitspraak dat vrouwen die het moederschap weigeren onvolledig zijn. Dat volgde trouwens op eerdere bedenkelijke uitspraken van dezelfde persoon. Zo liet Erdogan zich in het verleden ook al ontvallen dat contraceptie en abortus moeten worden verworpen, dat vrouwen drie kinderen moeten krijgen en dat mannen en vrouwen niet gelijk zijn. Of ik moet eerder 'gelijkwaardig' zeggen, om discussies over de woordkeuze te vermijden.

Het past allemaal in het discours van de AKP-partij van Erdogan, die het seculiere verleden van Turkije terzijde wil schuiven en een religieus-conservatieve koers wil varen. Verschillende mensenrechtengroepen waarschuwen dat deze tendens leidt tot een steeds verder verslechterende positie van vrouwen in de Turkse samenleving. In 2010 werden bijvoorbeeld veertien maal meer vrouwen vermoord dan in 2003. Niet toevallig was 2010 het laatste jaar dat deze statistieken werden getoond. Dat alles is een zoveelste uiting van de schendingen van de mensenrechten in Turkije. Het beknotten van de vrije meningsuiting en de persvrijheid ligt ons allemaal nog vers in het geheugen.

Tegelijkertijd blijft president Erdogan de Europese Unie onder druk zetten om te komen tot een versnelde visumliberalisering. Indien dat niet gebeurt, dreigt Erdogan ermee niet langer vluchtelingen uit Griekenland op te nemen.

Ik weet niet welke collega's vanochtend de kranten hebben gelezen, maar ik neem aan de meeste. In De Tijd stond dat een Turks rechter de arrestatie heeft bevolen van de Turkijedeskundige van Verslaggevers zonder Grenzen, de voorzitter van de Turkse mensenrechtenorganisatie en een journalist. Het drietal zou zich schuldig hebben gemaakt aan propaganda voor terrorisme. In Turkije blijkt dat tegenwoordig het koepelbegrip te zijn voor alles wat tegen Erdogan ingaat.

Minister-president, wat is uw standpunt over de toenemende achterstelling van de vrouw in Turkije door de huidige Turkse regering en president Erdogan in het bijzonder?

Wat is uw standpunt over het dreigement van president Erdogan om het akkoord met Europa inzake de opvang van vluchtelingen niet na te leven indien er niet versneld werk wordt gemaakt van een visumliberalisering voor Turkije?

Wat denkt u over de eventuele opening van nieuwe hoofdstukken met het oog op een toetreding van Turkije tot de Europese Unie?

Hebt u over uw standpunt gecommuniceerd met collega's uit de Federale Regering? Hebt u informatie over het standpunt van de Federale Regering inzake de achterstelling van vrouwen in de Turkse samenleving, het dreigement van president Erdogan om de opvang van vluchtelingen te staken indien er niet versneld werk wordt gemaakt van de visumliberalisering en de eventuele opening van nieuwe hoofdstukken met het oog op een toetreding van Turkije bij de Europese Unie?

Hebt u informatie, al dan niet via uw federale collega's, over initiatieven op Europees niveau inzake de stand van zaken van de visumliberalisering en de opening van nieuwe hoofdstukken met het oog op een toetreding van Turkije bij de EU en eventuele vorderingen hierin?

De voorzitter: Minister-president Bourgeois heeft het woord.

Minister-president Geert Bourgeois: Mijnheer De Gucht, u weet dat de eerbiediging van de mensenrechten voor de Vlaamse Regering bijzonder belangrijk is. Dat staat ook in het regeerakkoord en in al mijn beleidsdocumenten vermeld. Schending van vrouwen- en mensenrechten behoort uiteraard tot de prioritaire thema's van het Vlaamse buitenlandse mensenrechtenbeleid, meer bepaald het respect voor de fysieke integriteit van de mens, strijd tegen discriminatie, rechten van het kind, recht op behoorlijke arbeidsomstandigheden enzovoort.

Ik heb over Turkije al een heel duidelijke uitspraak gedaan naar aanleiding van een actuele vraag in de plenaire vergadering van 9 maart. Ik heb toen gezegd dat, wat mij betreft, Turkije geen enkel perspectief heeft op toetreding tot de EU zolang het land zich niet conformeert aan de basis van de Europese Unie, de fundamentele rechten, vrijheden en waarden.

Ik kom dan bij uw gedetailleerde vragen over de visumliberalisering. Het toekennen van visa is uiteraard geen Vlaamse bevoegdheid. Op de Turkijetop van de EU van 18 maart jongstleden is afgesproken dat de visumliberalisering voor Turkse staatsburgers zal worden versneld, met inderdaad juni 2016 als richtdatum. Die belofte was echter voorwaardelijk. Visumliberalisering kan enkel indien Turkije bepaalde wetswijzigingen goedkeurt en initiatieven neemt die te maken hebben met openbare orde en veiligheid en fundamentele rechten. Op 4 mei 2016 stelde de Europese Commissie vast dat de visumverplichting voor Turkse burgers kan worden geschrapt indien Turkije zich aan de afspraken houdt. Maar de Turkse premier Erdogan heeft laten weten dat hij bepaalde zaken niet wenst te doen, meer bepaald de aanpassing aan de brede definitie van terrorisme. Die situatie werd besproken tijdens de interfederale coördinatievergaderingen die het directoraat-generaal Europese Zaken van de FOD Buitenlandse Zaken organiseert. Mijn diensten waren zoals altijd op die vergaderingen aanwezig. De algemene conclusie was dat visumliberalisering voor Turkse staatsburgers niet kan worden verleend zolang Turkije niet aan de voorwaarden voldoet.

Dat is ook het standpunt van de Europese Commissie, en ik ben het daarmee eens. Collega's, het is een federaal standpunt. Wij zijn aanwezig op de vergaderingen van de directie-generaal Europese Zaken en Coördinatie, maar het gaat om een exclusief federale bevoegdheid. Wij nemen niet deel aan de besluitvorming. Eigenlijk worden alle punten samen besproken met alle entiteiten. Er zijn bevoegdheden waar de entiteiten gezamenlijk voor bevoegd zijn, maar dit is een exclusief federale bevoegdheid. Ik heb er in het verleden al op gewezen. Als er expliciete vragen over zijn, moeten die worden gesteld aan de federale overheid. Ik kan melding doen van het standpunt dat daar is ingenomen.

De vraag over een eventuele opening van nieuwe hoofdstukken met het oog op een toetreding van Turkije heb ik ook op 9 maart beantwoord tijdens het vragenuur. Ik wil eerst en vooral nog eens beklemtonen dat het regeerakkoord van Vlaanderen zeer duidelijk is op dat vlak. De Europese Unie moet zich eerst verdiepen alvorens uit te breiden. Dat is een duidelijke afspraak in het regeerakkoord. Dat is ook het standpunt van de Commissie-Juncker. Die heeft zeer duidelijk gesteld dat tijdens het mandaat van deze Commissie er geen sprake kan zijn van verdere uitbreiding. Wel kunnen lopende onderhandelingen worden voortgezet.

De onderhandelingen met Turkije duren nu al minstens tien jaar. Eén hoofdstuk is afgesloten, namelijk dat over wetenschap en onderzoek. Er zijn er acht weer

dichtgedaan omdat er geen vooruitgang is geboekt en Turkije zich niet conformeert aan wat daarvoor essentieel is. Het zijn zeer fundamentele hoofdstukken, zoals over het vrije verkeer van goederen en diensten. Turkije heeft gezegd dat het zijn havens en luchthavens niet wil openstellen voor Cyprus, een van de lidstaten van de Europese Unie. Over die acht hoofdstukken kan er op dit ogenblik zelfs niet worden gesproken. Er is een hoofdstuk in voorbereiding, namelijk hoofdstuk 33, over financiële en budgettaire bepalingen. Dat brengt het aantal geopende hoofdstukken op vijftien, maar er zijn er in totaal vijftiendertig.

Er is dus eigenlijk geen noemenswaardige vooruitgang. Iedereen zal bevestigen dat die relaties met Turkije onder een zekere spanning staan. Dat betekent niet dat de unie de samenwerking met Turkije zal opzeggen, maar het is heel duidelijk wat de houding is ten opzichte van een mogelijke uitbreiding, ook vanwege het feit dat Turkije stappen niet wil zetten.

Het Vlaamse standpunt komt aan bod tijdens de interfederale coördinatievergaderingen over dit onderwerp die via het directoraat-generaal Europese Zaken worden georganiseerd. Mijn diensten nemen eraan deel. Over Turkije zit Vlaanderen op dezelfde lijn als de federale overheid. Maar nogmaals, het is een exclusief federale bevoegdheid omdat het gaat over visaproblemen en dergelijke.

De VN-Mensenrechtenraad heeft ook voor Turkije een Universeel Periodiek Onderzoek georganiseerd. Er werden verschillende aanbevelingen geformuleerd met het oog op het verbeteren van de situatie van vrouwen in dat land. Ook België maakte een aanbeveling. Ons land riep Turkije op om zo snel mogelijk de nodige wettelijke en politieke maatregelen te nemen om het probleem van gedwongen en vroegtijdige huwelijken aan te pakken.

De voorzitter: De heer De Gucht heeft het woord.

Jean-Jacques De Gucht (Open Vld): Minister-president, misschien is het voor de Europese Unie geen onbelangrijke les dat, voor we beginnen aan de economische hoofdstukken of de hoofdstukken over wetenschapsbeleid, we eerst de hoofdstukken over de naleving van de mensenrechten aftasten. Het Europese project is, in tegenstelling tot wat sommigen vandaag denken, geen economisch project, maar het vertrekt vanuit een volledig andere visie, namelijk een project rond vrede en rond eenzelfde visie op de mens. Het lijkt me dus niet onzinnig om dat in uw contacten naar voren te schuiven. Minister-president, hebt u contact gehad met de ambassadeur van Turkije over de verschillende zaken die in de vraagstelling naar voren komen?

Bij de erkende moskeeën in ons land zijn er verschillende van Diyanet, een overheidsinstelling van Turkije, die over een bedrag beschikt waar onze ministeries enkel van kunnen dromen. Het bedrag wordt uitgetrokken voor het buitenlands beleid van Turkije en om verschillende moskeeën in handen te hebben, wat eigenlijk een manier is om de diaspora bij Turkije te betrekken. Is er een dialoog over welke boodschappen Diyanet, zeker in de lijn van wat vandaag in Turkije wordt verkondigd over vrouwen en over de nogal ruime interpretatie van het begrip terrorisme, in de moskeeën brengt en op welke manier die overeenkomen met de waarden en normen waar onze maatschappij voor staat? Worden ze gecontroleerd of is er minstens een dialoog om ervoor te zorgen dat ze in lijn liggen met hoe wij kijken naar de mensen die deel uitmaken van deze maatschappij, welke sekse of seksuele voorkeur zij ook mogen hebben?

De voorzitter: De heer Hendrickx heeft het woord.

Marc Hendrickx (N-VA): Ik wens de collega nog even te herinneren aan de komst van de Turkse ambassadeur naar deze commissie. Het is niet langer dan twee, drie maanden geleden. *(Opmerkingen van Jean-Jacques De Gucht)*

Daar werd onder meer op het voortgangsrapport gewezen – de minister-president heeft er al uit geciteerd –, waarbij bijvoorbeeld ook het respect voor de minderheden in Turkije wordt aangehaald. Dan denk ik aan een vraag die vandaag nog op de agenda staat over de minderheden die in ons land zouden bestaan. Maar alle gekheid op een stokje, we hebben dat hier uitgebreid besproken. Ik vind het dus nogal vreemd dat u nu vraagt of er een gesprek is geweest met de Turkse ambassadeur.

De voorzitter: De heer Verstreken heeft het woord.

Johan Verstreken (CD&V): Vanuit onze fractie delen wij de bezorgdheid voor alles wat met mensenrechten te maken heeft, niet alleen in Turkije maar ook in een pak andere landen. We vinden het blijvend belangrijk dat, als er overleg is, wat er ook gebeurt tussen Vlaanderen of de federale overheid en een aantal andere landen, die dingen altijd op de kaart worden gezet.

De voorzitter: Minister-president Bourgeois heeft het woord.

Minister-president Geert Bourgeois: Ik denk dat er weinig discussie over is. Ik heb de Turkse ambassadeur nog niet ontmoet. Als ik hem ontmoet, zal ik hem heel duidelijk maken dat de Unie inderdaad gebaseerd is op de waarden, normen, rechten en vrijheden van de verlichting, dat dit essentieel is en dat je niet kunt toetreden tot de Europese Unie als je die niet alleen niet onderschrijft maar er ook niet naar handelt. Ik heb dat al diverse keren publiek bekendgemaakt. Dat zal geen enkele verrassing inhouden. Ik heb dat hier gezegd, ik heb dat op diverse andere fora gezegd.

Wat Diyanet betreft, moet ik u vragen om u tot het federale niveau te richten. Als u de debatten hebt gevolgd, weet u dat ik er van de eerste dag na de aanslagen op heb aangedrongen dat er een federale regelgeving zou komen voor buitenlandse imams. De premier heeft me toen beloofd een studie te laten uitvoeren. Dat is maanden niet gebeurd. Later heeft hij gezegd dat hij ze in de markt ging zetten. Het is een beetje op een smalle koord balanceren. Er is vrijheid van religie, maar in mijn opinie kun je aan de erkenning van een religie en de erkenning van imams wel degelijk voorwaarden koppelen. Want daar komt het op neer. De imams worden federaal erkend. Ik hoop dat dat ook gebeurt. Er is gelukkig een kentering bezig omdat wij in Vlaanderen voorzien in een opleiding in islamitische theologie aan de universiteit in Leuven. Er zijn op dit ogenblik twee bachelors en er komt nog een soort theologische opleiding. Er is een kentering dat er steeds meer jonge Nederlandssprekende imams zijn.

Het probleem met imams die uit Turkije komen en door Turkije betaald worden, is een serieus probleem. Maar er is nog een veel zwaarder probleem, namelijk dat van de imams die door Saoedi-Arabië uitgestuurd en betaald worden en die heel vaak salafistisch zijn. Het is een heel gekend probleem. Het is federale materie. Ik dring er al lang op aan dat er scherpere voorwaarden zouden worden gesteld, rekening houdend met het recht op vrijheid van levensbeschouwing. Maar op het moment dat je overgaat tot erkenning, kun je daar volgens mij voorwaarden aan koppelen, maar dat moet federaal gebeuren.

De voorzitter: De heer De Gucht heeft het woord.

Jean-Jacques De Gucht (Open Vld): Minister-president, dank u wel. Ik deel uw bezorgdheid over de zogenaamde pendelimams. Ik heb daar al verschillende malen het woord over genomen. Onder andere Nederland heeft getracht of het samen met Diyanet in dezen in een opleiding zou kunnen voorzien in Nederland. Je kunt pas imam worden als je door je geloofsgemeenschap wordt erkend als imam. Dat betekent dat je niet noodzakelijk wordt erkend, zelfs al heb je een volledige opleiding genoten. Je moet een geloofsgemeenschap hebben die

erachter staat om je te erkennen als imam. Als je bijvoorbeeld Diyanet of anderen niet meehebt in dat verhaal, zal het een heel moeilijke aangelegenheid worden om een imamopleiding te hebben die ook een afronding kent binnen België. Want dat is waar we naar streven: een volwaardige imamopleiding binnen België. Ik ben heel blij dat u daarover mijn mening deelt dat we daar op een voorzichtige manier mee moeten omgaan.

Mijnheer Hendrickx, de reden dat ik vraag naar de contacten met de ambassadeur is dat wij in ons land verschillende niveaus hebben van uitvoering van politieke macht. Je hebt de uitvoerende macht en het parlement. Het parlement heeft inderdaad de ambassadeur gehoord. De collega's die toen aan het woord zijn gekomen, hebben hun bezorgdheden op het vlak van de journalistiek geuit. Maar een ambassadeur is erin getraind om enigszins te proberen naar de mond te praten of in elk geval diplomatische antwoorden te geven, zoals men zegt. Het is belangrijk dat we die man ontvangen hebben en hem onze bezorgdheden hebben meegegeven. Ik stel nu de vraag aan de minister-president. Minister-president, de antwoorden die u vanuit uw functie hebt gegeven, liggen in dezelfde lijn als de bezorgdheden vanuit mijn fractie. Het is ook belangrijk dat u die antwoorden geeft als u contacten hebt met die ambassadeur.

Ik ga akkoord met de collega van CD&V: de enige manier dat je ervoor kunt zorgen om landen waar die waarden en normen waar wij voor staan, met de voeten worden getreden of op de helling staan, in de juiste richting te bewegen, is door daar internationaal druk op uit te oefenen. Wij zijn een geglobaliseerde wereld. Vlaanderen is een van die regio's en België is een van die landen die altijd vooruitstrevend zijn geweest op het vlak van mensenrechten en van vrijheden die elk individu in deze maatschappij heeft. Ik vind ook dat wij een heel belangrijke functie hebben om dat verder uit te dragen in de wereld. Ik verwacht dat dan ook van de mensen die voor ons in de regering zetelen.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Christian Van Eyken aan Geert Bourgeois, minister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Buitenlands Beleid en Onroerend Erfgoed, over instemming met het protocol nr. 12 bij het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens (EVRM) – 2320 (2015-2016)

Voorzitter: mevrouw Güler Turan

De voorzitter: De heer Van Eyken heeft het woord.

Christian Van Eyken (UF): Het protocol nr.12 bij het Europees Verdrag tot Bescherming van de Rechten van de Mens en de Fundamentele Vrijheden werd op 4 november 2000 ondertekend door België, en werd van kracht na de tiende ratificatie op 1 april 2005, maar is tot op heden nog niet geratificeerd door België. Aangezien het gaat om een gemengd verdrag, dienen alle parlementaire assemblees van het land daarmee in te stemmen. Alle assemblees hebben intussen met het protocol nr. 12 ingestemd, behalve het Vlaams Parlement. Op 6 oktober 2008 diende de toenmalige Vlaamse Regering al een ontwerp van instemmingsdecreet in, dat onder meer ook door de huidige minister-president mee was ondertekend. Wellicht werd daar in het vooruitzicht van de daaropvolgende Vlaamse verkiezingen geen gevolg meer aan gegeven.

Het Parlement van de Duitstalige Gemeenschap had al ingestemd op 18 februari 2002, de Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie van het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest op 5 december 2002, de Franse Gemeenschapscommissie van het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest op 15 mei 2003, het parlement van het Waalse Gewest op 18 november 2003 en het parlement van de Franse Gemeenschap op 21

april 2004. Het federale parlement nam op 12 januari 2012 een instemmingswet aan. Het is pas na instemming door Vlaanderen dat België kan overgaan tot ratificatie.

In het protocol nr. 12 krijgt het bestaande artikel 14 van het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens een algemene draagwijdte. Voortaan zal elke discriminatie door gelijk welke openbare overheid voor het Europees Hof voor de Rechten van de Mens in Straatsburg gebracht worden. Tot nu toe kon dat enkel voor discriminaties in verband met rechten die in het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens gewaarborgd zijn. Het houdt dus een grote vooruitgang in inzake het algemeen verbod op discriminatie.

Ons land heeft tal van internationale verdragen goedgekeurd op het gebied van de rechten van de mens. Het zou dan ook aangewezen zijn dat het Vlaams Parlement voor het einde van deze legislatuur zou instemmen met dit protocol. Dit vergt niet veel voorbereidend werk, het ontwerp van instemmingsdecreet bestaat immers al en kan opnieuw worden ingediend.

In het kader van het tweede Universeel Periodiek Onderzoek tijdens de VN-Mensenrechtenraad in Genève op 20 januari 2016 heeft zowel de Liga voor Mensenrechten als Amnesty International erop aangedrongen dat het protocol nr. 12 zou worden geratificeerd.

Om welke reden wordt de instemming met dit protocol door de Vlaamse Regering geblokkeerd? Binnen welke termijn wordt er gepland om over te gaan tot de instemming met dit protocol opdat België dit instrument zou kunnen ratificeren?

De voorzitter: Minister-president Bourgeois heeft het woord.

Minister-president Geert Bourgeois: Bestrijding van discriminatie is een prioriteit voor de Vlaamse overheid. Er zijn al internationale verdragen die het verbod op discriminatie inhouden die ook hier verankerd zijn. Ik denk bijvoorbeeld aan artikel 26 van het Internationaal verdrag inzake burgerrechten en politieke rechten (BUPO) van de Verenigde Naties. Dat verdrag is geratificeerd en het verbod op discriminatie staat gebeiteld in onze Grondwet.

Als we terughoudend zijn met betrekking tot het protocol nr.12, heeft dat niets te maken met terughoudendheid ten aanzien van antidiscriminatiebepalingen, maar wel met de mogelijke gevolgen op de institutionele verhoudingen in dit land en de bezorgdheid dat een eventuele ratificatie van dat Protocol bestaande evenwichten zou kunnen schaden.

Dat protocol is tot nu toe trouwens nog maar door een minderheid van leden van de Raad van Europa geratificeerd, namelijk door 19 van de 47 lidstaten. Zoals u terecht zegt, bevat het een zeer algemeen geformuleerde antidiscriminatiebepaling. Wat wij met de Vlaamse Regering absoluut niet willen, is dat er opnieuw onrust zou ontstaan in de Vlaamse Rand en dat de broze evenwichten die er zijn, onderuit zouden worden gehaald, en dat de taalwetgeving en het territorialiteitsbeginsel onderuit zouden worden gehaald. De fundamenteën van de staatsinrichting hier zijn daarvoor te belangrijk.

Elke keer dat u storm hebt gelopen tegen de taalwetgeving, hebt u verloren. U hebt bij het Europees Hof voor de Rechten van de Mens, dat ook in dezen bevoegd zal zijn, rechtspraak gekregen in 1968 en in 1978, waarin gezegd wordt dat de Belgische taalwetgeving gebaseerd is op een objectief criterium van algemeen belang, zodat een verschillende behandeling op grond daarvan niet beschouwd kan worden als een ongeoorloofde discriminatie.

In verband met het territorialiteitsbeginsel, dat heel het principe van deze staatsstructuur omvat, heeft het hof geoordeeld dat het kiesstelsel, dat voor de

taalminderheden de noodzaak meebrengt hun stemmen toe te kennen aan personen die bekwaam en bereid zijn om de taal van hun gebied te gebruiken, een van de zaken waar u zich vaak over uitlaat, geen noodzakelijke bedreiging is voor de belangen van die minderheden, vooral niet wanneer de politieke en juridische ordening allerlei waarborgen biedt, wat in dezen natuurlijk het geval is: burgemeesters die niet benoemd worden, kunnen naar de Raad van State gaan, kunnen daar gelijk of ongelijk krijgen en dergelijke meer. U weet dat ook het Arbitragehof en het Grondwettelijk Hof hetzelfde territorialiteitsbeginsel toepassen.

Aan Vlaamse kant zijn alle Vlaamse partijen – op de uwe na, maar uw partij is geen Vlaamse – van mening dat men in de Vlaamse Rand niets moet veranderen en dat die taalwetgeving overeind moet blijven. Zolang wij niet de rechtspraak kennen van het Europees Hof voor de Rechten van de Mens met betrekking tot de implicatie van dat protocol nr. 12, gaan wij niet over tot ratificatie, en niet omdat wij tegen antidiscriminatiebepalingen zijn. Wij hebben die trouwens en wij respecteren die. Er is de Belgische Grondwet, er is het BUPO, dat interne rechtswerking heeft. Het gaat erom dat dit voor u een manier is om te proberen de taalwetgeving onderuit te halen, en het Europees Hof voor te houden dat Franstaligen die weigeren zich aan te passen in de Rand of in de rest van Vlaanderen, gediscrimineerd zouden worden, terwijl het Europees Hof in het verleden in zijn wijsheid gezegd heeft dat het territorialiteitsbeginsel een essentieel element van de staatsstructuur in België is en dat er dus geen sprake is van discriminatie, zeker niet omdat individuele mensen met individuele klachten zich kunnen richten tot administratieve en andere rechtbanken.

Hier is nog geen rechtspraak over bekend, en dus is het een toepassing van een zeer wijs voorzichtigheidsprincipe om niet tot ratificatie over te gaan. Dat doet niets af aan rechten van mensen die zich op eender welke grond in dit land gediscrimineerd achten.

De voorzitter: De heer Van Eyken heeft het woord.

Christian Van Eyken (UF): Minister-president, ik ben een beetje verbaasd over uw terughoudendheid ten opzichte van het protocol nr. 12. *(Opmerkingen)*

U kunt daarmee lachen, collega's, maar het is de minister-president die in 2008 ondertekenaar was van een ontwerp van decreet dat het parlement niet heeft gehaald omdat we aan de vooravond van verkiezingen stonden.

Minister-president, waarom hebt u in 2008 die vijftig à zestig pagina's geschreven en zegt u nu dat u het niet meer gaat doen? Wat is er veranderd tussen 6 oktober 2008 en vandaag, 21 juni 2016? Ik ben een beetje verwonderd dat u daar nu wat achterdochtig tegenover bent, terwijl alles klaarlag in dit parlement.

U zei ook dat nog niet veel landen het geratificeerd hebben. We zeggen hier altijd dat we een voortrekkersrol proberen te spelen in Europa. We zijn altijd fier om te zeggen dat België een van de grondleggers van de EU is. Dan moet je toch niet de laatste leerling van de klas zijn om dit te ratificeren? Dan moet je niet wachten tot de anderen het gedaan hebben vooraleer je het zelf doet.

Het is geen kwestie van Franstaligen tegen Nederlandstaligen, want ook de Federale Regering heeft in 2012 al haar instemming gegeven aan dat protocol nummer 12. En de Federale Regering was niet uitsluitend door Franstaligen bemand. Er waren dus ook Vlamingen die hun instemming hebben gegeven aan die wet.

U verwijst naar 1968, minister-president. In 1968 is er onder andere rechtspraak geweest over de discriminatie in de zes randgemeenten, met name over het inschrijvingsrecht van de kinderen in het Franstalige onderwijs.

Als ik me niet vergis, heeft de Europese rechtbank toen gevraagd wanneer België zich in orde ging stellen. Men heeft daarmee gewacht, maar intussen is er niets gebeurd. Vandaag blijft de situatie bestaan dat in het Franstalig lager onderwijs alleen kinderen van een faciliteitengemeente mogen worden ingeschreven. Op dat gebied is er dus geen achteruitgang of vooruitgang geweest. Het was meer een vraag naar de Belgische wetgeving, die tot nog toe niet in orde is gemaakt.

De voorzitter: De heer Hendrickx heeft het woord.

Marc Hendrickx (N-VA): Collega Van Eyken, u bent uw vraag begonnen met het citaat: "Het is een vraag die al langer bestaat." U kent het antwoord van Vlaanderen echter ook al heel lang, al even lang als de vraag volgens u bestaat. Ik ga niet alles herhalen wat de minister-president in zijn omstandig antwoord heeft gezegd, maar het heeft onder meer te maken met de gevoeligheden van de taalwetgeving, namelijk het territorialiteitsbeginsel, dat de Franstaligen maar niet willen aanvaarden. U blijft maar op dezelfde nagel kloppen. U blijft in het buitenland verkondigen dat we een onverdraagzaam Vlaanderen zijn, terwijl lang niet alleen Vlaanderen het protocol niet heeft geratificeerd. U kunt uw eventuele discriminatie trouwens ook aan andere verdragen, andere grondwettelijke beginselen ophangen, maar steeds opnieuw blijft u datzelfde beeld ophangen. Dat getuigt echt van slechte wil. Het heeft uiteraard te maken met de hele opbouw van ons bestel, waarvan u dan wel de lusten wil, maar niet de zogenaamde lasten, die er volgens mij trouwens niet zijn. Ik ben tevreden dat de minister-president nogmaals heeft herhaald wat in ons regeerakkoord staat. Misschien kunt u er volgend jaar of over twee jaar nog eens een vraag over stellen, maar het antwoord zal altijd opnieuw net hetzelfde zijn en blijven.

De voorzitter: Minister-president Bourgeois heeft het woord.

Minister-president Geert Bourgeois: Collega Van Eyken, uw voorgewende verrassing verrast mij natuurlijk. U weet heel goed waarover het gaat en u weet dat het niet klopt. Door de ontbinding van het parlement werd met het decreet niet voortgewerkt. U weet ook dat in het voorontwerp van decreet, dat ik inderdaad mee had ondertekend, een groot voorbehoud werd gemaakt, namelijk dat het protocol niet mag raken aan de regelgeving over het gebruik van de talen overeenkomstig artikel 129 van de Grondwet. In het definitieve ontwerp, toen ik geen minister meer was, werd dat punt eruit gehaald omdat de Raad van State zei dat het voorbehoud te ver ging en we dat niet zo konden formuleren. Op dat moment had de Vlaamse Regering dus alle reden om achterdochtig te zijn. Op het moment dat we het voorbehoud formuleerden dat het protocol de taalwetgeving niet onderuit mocht halen, zei de Raad van State dat we zover niet konden gaan. Dus heeft de regering, waar ik toen geen deel meer van uitmaakte, geen verder werk meer gemaakt van dat ontwerp van decreet.

Ook in de vorige periode is mijn voorganger, minister-president Peeters, hierover ondervraagd. Op 7 februari 2012 heeft hij uitdrukkelijk gezegd: "We wensen de grootste zorgvuldigheid aan de dag te leggen. De problematiek van het protocol nummer 12 moet worden bekeken in het licht van de vraag of de bestaande Belgische taalwetgeving die op het territorialiteitsbeginsel is gestoeld, niet in conflict met de bepalingen in het protocol nummer 12 kan komen. Deze vraag is belangrijk, omdat een mogelijk conflict meteen ook de fundamenteën van ons staatsbestel zou aantasten." Even daarvoor had hij al gezegd: "Op internationaal vlak maakt het protocol het immers mogelijk dat na uitputting van alle interne rechtsmiddelen zaken voorgelegd kunnen worden aan het Europees Hof, ook zonder dat er een link is met een ander recht uit het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens." Dus een algemeen discriminatieverbod. In de voorbije periodes is dus altijd dezelfde lijn aangehouden als vandaag. Als we niet overtuigd zijn door de rechtspraak van het Europees Hof van de Rechten van de Mens dat protocol nummer 12 geen aanslag kan betekenen op het territorialiteitsbeginsel, gaan we niet tot ratificatie over.

Ik zie dat er sinds de allereerste discussie daarover amper één lidstaat meer het protocol heeft ondertekend. Als u de schijn wilt wekken, mijnheer Van Eyken, dat er iets schort aan onze interne rechtsorde, dan bent u verkeerd. Onze interne rechtsorde voorziet in alle mogelijke rechtsmiddelen om tegen discriminatie op te treden. Lees het standpunt van alle Vlaamse partijen er maar op na. Ze willen niet laten raken aan het territorialiteitsbeginsel of de taalwetgeving. Dat is ook de houding van mijn regering en die zal, helaas voor u, niet veranderen.

De voorzitter: De heer Van Eyken heeft het woord.

Christian Van Eyken (UF): Minister-president, u hebt de vraag gesteld of protocol nr. 12 niet in tegenspraak is met ons taalstelsel en het evenwicht dat in België federaal is gevonden. U hebt daarop geen antwoord gekregen. Hebt u het antwoord gekregen dat dat protocol effectief het territorialiteitsbeginsel op de helling zal zetten en alles in het honderd zal laten lopen?

De Raad van State heeft die bewuste opmerking gemaakt, maar u hebt wel een ontwerp van decreet ingediend waarin dat niet meer opgenomen was. Mijn vraag blijft – en ik zal er vandaag geen antwoord op krijgen – waarom u dat ontwerp dan op 2 oktober 2008 hebt ingediend.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Manuela Van Werde aan Geert Bourgeois, minister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Buitenlands Beleid en Onroerend Erfgoed, over de gevolgen van de klimaatverandering op ons onroerend erfgoed – 2325 (2015-2016)

Voorzitter: mevrouw Güler Turan

De voorzitter: Mevrouw Van Werde heeft het woord.

Manuela Van Werde (N-VA): Minister-president, in het rapport 'World Heritage and Tourism in a changing climate' waarschuwt UNESCO voor de bedreiging die de klimaatverandering vormt voor het werelderfgoed. Het rapport neemt niet alleen natuursites onder de loep, zoals het Grote Barrièreerif, de Waddeneilanden of nationale parken over de hele wereld, maar ook cultuurhistorisch erfgoed in alle delen van de wereld.

In Vietnam loopt de historische havenstad Hoi An gevaar door de stijging van de zeespiegel. Hetzelfde lot treft het werelderfgoed van Lunenburg in Canada. Dichter bij huis en waarschijnlijk beter bekend kampt Venetië met dezelfde problematiek. Daar lopen niet alleen de gebouwen schade op, maar intussen ook al het cultureel erfgoed in die getroffen gebouwen.

Het rapport geeft aanbevelingen mee aan het adres van de internationale gemeenschap, sitebeheerders en beleidsmakers. UNESCO vraagt lidstaten, zoals overeengekomen in de 16e sessie van de Algemene Vergadering van de Werelderfgoedconventie, er alles aan te doen om de oorzaken en impact van de klimaatverandering op werelderfgoed op hun grondgebied aan te pakken. Het in kaart brengen van het meest kwetsbare erfgoed, aangepaste monitoring en preventieve maatregelen zijn essentieel, aldus het rapport. Het beheer van de sites moet worden getoetst aan de klimaatstrategie. Betere dataverzameling wordt aanbevolen, net als campagnes rond bewustwording en publieksparticipatie.

Vlaanderen wordt in het rapport niet letterlijk genoemd, maar het lijkt me logisch dat de bedreigingen op erfgoedsites in regio's met gelijkaardige klimaatwijzigingen vergelijkbaar zijn. De aanbevelingen lijken me daarom ook voor uw beleid nuttig te zijn.

Dat brengt me tot volgende vragen. Is er in het Vlaams erfgoedbeleid voldoende oog voor en kennis over de mogelijke gevolgen van de klimaatproblematiek? Zo niet, plant u hierover overleg en met wie dan? Op welke manier zult u gevolg geven aan de aanbeveling om het meest kwetsbare Vlaamse erfgoed te identificeren en aangepaste monitoring en preventieve maatregelen uit te werken? Hoe zal dat gebeuren, door wie en wanneer? Zijn er indicaties dat ook ons erfgoed bijkomende bescherming nodig heeft om bestand te zijn tegen de gevolgen van de klimaatwijzigingen?

Welke lessen kunnen Vlaanderen en het onroerenderfgoedbeleid in Vlaanderen uit het rapport trekken? Welke rol wil Vlaanderen als belangrijke donor van UNESCO spelen in de mondiale bewustwording van de klimaatproblematiek versus de onroerenderfgoedzorg?

De voorzitter: Minister-president Bourgeois heeft het woord.

Minister-president Geert Bourgeois: Collega, het UNESCO-rapport dat u aanhaalt, is niet het eerste rapport over de mogelijke gevolgen van het veranderende klimaat op werelderfgoed. In 2007 al publiceerde de organisatie een eerste rapport met als titel 'Predicting and Managing the Effects of Climate Change on World Heritage'. Ook mijn administratie publiceerde hierover in 2011 een uitgebreid artikel in het tijdschrift M&L.

Algemeen wordt ervan uitgegaan dat het onroerend erfgoed in Vlaanderen niet zwaarder te lijden zal hebben onder de klimaatverandering dan andere gebouwen of terreinen. De grootste problemen situeren zich enerzijds in de stijging van de zeespiegel, waardoor gebieden dreigen onder te lopen, en anderzijds in veranderende weerfenomenen, met grote neerslag en overstromingen tot gevolg.

De inspanningen die we doen om ons grondgebied en onze inwoners te beschermen, komen automatisch ook het onroerend erfgoed en werelderfgoed ten goede. De adaptatiemaatregelen die de Vlaamse overheid neemt – en daarvoor verwijs ik naar de collega's – hebben uiteraard een effect op alle onroerende goederen, ook die die onroerend erfgoed zijn. Daarnaast werken wij ook aan mitigerende maatregelen. In dat verband zijn er wel een aantal specifieke acties in Erfgoed. Ik verwijs naar de conceptnota 'Energiezuinigheid en onroerend erfgoed', die ik hier al heb toegelicht op 23 mei 2016 en waarin verschillende initiatieven worden vermeld die het energieverbruik in beschermd gebouwen moet verlagen. Mijn administratie bereidt momenteel ook verschillende afwegingskaders voor. Die zijn ook al toegelicht bij de conceptnota. Ze gaan over het aanbrengen van dakisolatie in beschermd erfgoed; over het plaatsen van zonnepanelen op beschermd erfgoed en het omgaan met historisch schrijnwerk. Ook loopt er een studie naar 'Energiezuinige maatregelen in monumenten met woonfunctie' en de opleiding van energieconsulenten Onroerend Erfgoed is gestart. Er wordt tevens nagegaan hoe energiezuinige maatregelen aan beschermd erfgoed financieel en fiscaal gestimuleerd kunnen worden, in afstemming met alle maatregelen vanuit Energie.

Momenteel dringen zich geen specifieke acties voor het beschermd onroerend erfgoed in Vlaanderen op.

Vlaanderen is, zoals u aangeeft, al jaren een belangrijke donor van UNESCO via de twee trustfondsen die gecreëerd werden. Er is een fonds met een focus op hydrologie, oceanografie en biodiversiteit, en een fonds met de klemtoon op erfgoed en Afrika. Via beide fondsen heeft Vlaanderen de afgelopen jaren al actief ingezet in de strijd tegen de klimaatopwarming en het effect op erfgoed, bijvoorbeeld door steun aan een tentoonstelling waarin de impact van klimaatverandering op UNESCO-werelderfgoedsites werd getoond aan de hand van satellietbeelden. Deze actie werd aangevuld met onderwijsmateriaal voor scholen. De tentoonstelling werd getoond tijdens de Klimaatconferentie in Cancun in 2010, en daarna ook aan het

hoofdkwartier van UNESCO in Parijs. Sinds 2012 ondersteunt Vlaanderen ook het 'African Nature Project', waarbij concreet ingezet wordt op capaciteitsopbouw van beheerders van werelderfgoedsites met betrekking tot onder meer klimaatverandering en de uitdagingen voor de natuurlijke werelderfgoedsites. Ook financiert Vlaanderen reeds verschillende jaren het mariene werelderfgoedprogramma, die bijna als eersten met de problematiek geconfronteerd werden.

Ik verwijs nog kort naar het bezoek dat ik op 4 en 5 april aan Cuba bracht. Ik heb toen met de Cubaanse minister van Cultuur afgesproken om via het Vlaamse Unesco Trustfonds steun te geven aan de Jardines de la Reina, erfgoed dat uit meer dan zeshonderd eilanden bestaat. Het is nog geen werelderfgoed, maar aan de hand van een beheersplan dat wij mee ondersteunen, zal het worden voorgedragen als werelderfgoed. Het is een typisch voorbeeld van bedreigd erfgoed waarvoor actie zal moeten worden ondernomen, in de eerste plaats om de zeespiegel niet verder te laten stijgen.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Sabine de Bethune aan Geert Bourgeois, minister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Buitenlands Beleid en Onroerend Erfgoed, over de World Humanitarian Summit – 2215 (2015-2016)

Voorzitter: mevrouw Güler Turan

De voorzitter: Mevrouw de Bethune heeft het woord.

Sabine de Bethune (CD&V): Voorzitter, minister, collega's, niet zo lang geleden onderzochten de Verenigde Naties (VN) op de World Humanitarian Summit hoe het systeem van noodhulp 'gered' kan worden. Nog nooit in de geschiedenis moeten de Verenigde Naties zo veel noodhulp verlenen als vandaag en voor het eerst is de bereidheid in de wereld om daar financieel aan bij te dragen zo klein. Dit jaar alleen al hebben de VN 18,7 miljard euro nodig, maar daar is slechts 18 procent van betaald. Met de conflicten in Syrië, Jemen en Irak, de natuurrampen in Nepal, Ecuador, Ethiopië en de terreur van Boko Haram zijn er ontelbaar veel plaatsen in de wereld waar noodhulp nodig is. Wereldwijd zijn 60 miljoen mensen op de vlucht voor oorlog, conflict en klimaatrampen. Het valt te vrezen dat klimaatrampen niet zullen verminderen. We kunnen hopen dat we de conflicten onder controle zullen krijgen, maar voor de natuurrampen zullen er nog veel meer inspanningen nodig zijn.

Toch is de bereidheid om solidair te zijn, ver weg. Meer welvarende landen willen vooral hun eigen welvaart beschermen. Ook wij doen daaraan mee. Het is ook onze houding. De 'World Humanitarian Summit' die op 23 mei van start ging, is de eerste top in het 70-jarige bestaan van de VN over de toekomst van noodhulp. Ook België was daar vertegenwoordigd.

Minister-president, hoe was Vlaanderen daar vertegenwoordigd? Op welke manier heeft Vlaanderen mee het Belgische standpunt bepaald? Wat was het resultaat van dat eventuele overleg, als er overleg met de deelstaten is geweest? Zal Vlaanderen binnen het eigen beleid conclusies trekken uit deze top om de problematiek aan te pakken? Kunnen er bijkomende middelen worden vrijgemaakt? Minister-president, u komt ons geregeld informeren over de inspanningen die we doen en de manier waarop we de beperkte middelen zo goed mogelijk inzetten. U gaat altijd heel gedetailleerd in op onze vragen om informatie. Is er kans dat het noodhulpbudget nog dit jaar wordt verhoogd? Wat zijn de perspectieven voor volgend jaar?

De voorzitter: Minister-president Bourgeois heeft het woord.

Minister-president Geert Bourgeois: Collega's, een Vlaamse vertegenwoordiger maakte deel uit van de Belgische delegatie op deze top. Mijn diensten hebben actief deelgenomen aan de voorbereidende overlegvergaderingen om te komen tot een Belgische positie in de zogenaamde COORMULTI-vergaderingen. De Belgische positie bouwde verder op de conclusies van de Europese Raad van 10 december 2015 en hield ook rekening met een consultatie van de Belgische ngo's die actief zijn op het vlak van humanitaire hulp.

Op basis van die positie heeft België zich verbonden tot een aantal 'core commitments'. Deze engagementen liggen in lijn met de Vlaamse noodhulpprioriteiten en werden ook ondersteund door mijn diensten. Ik som ze kort op: verhogen en diversifiëren van wereldwijde ondersteuning en van middelen voor humanitaire bijstand gericht op de behoeften van bevolkingsgroepen die zijn getroffen door humanitaire crises in onstabiele situaties en complexe noodsituaties; verhoging van de financiering voor lokale en nationale humanitaire actoren en ondersteuning van hun nationale leveringsystemen, capaciteiten en draaiboeken; een grotere efficiëntie, doeltreffendheid, transparantie en verantwoordingsplicht van de humanitaire acties voor getroffen mensen; investeren in risicomanagement, paraatheid en crisispreventie en bouwen aan de veerkracht van kwetsbare en betrokken mensen; zich ertoe verbinden de globale instrumenten en benaderingen in te zetten voor dringende behoeften, risico, kwetsbaarheid en veerkracht.

Hoe gaat Vlaanderen daarbij te werk? Een van de concrete uitkomsten van de top is de 'Grand Bargain', die de engagementen van de donoren bevat. Ondertekenaars zijn lidstaten en humanitaire organisaties. Zoals u weet, is Vlaanderen geen VN-lidstaat, maar wij hebben ons altijd ingeschakeld in de mondiale beleidskaders voor ontwikkelingssamenwerking en noodhulp. We onderschrijven de principes die in de 'Grand Bargain' zijn neergepend. Dat zijn: grotere transparantie, meer ondersteuning van lokale actoren, beter gebruik en coördinatie van de bestaande instrumenten, vermindering van de versnippering van middelen, betere samenwerking inzake noodhulp, het betrekken van hulpontvangers in het noodhulpproces en opmaak van een meerjarenplan.

We hebben op dat vlak een lange weg afgelegd. We hebben onze noodhulp sterk geprofessionaliseerd. Tot voor kort was er een vrij grote versnippering, weinig voorspelbaarheid en een te eenzijdige gerichtheid op acute noodhulp. Ondertussen kan ik zeggen dat wij zeer goed scoren op de streefdoelen uit de 'Grand Bargain'. Ik geef een aantal voorbeelden. Ten eerste is dat het verminderen van versnippering en het vergroten van de voorspelbaarheid. Het Vlaamse noodhulpbudget is de laatste jaren constant gebleven en niettemin is het aantal ondersteunde projecten drastisch verminderd omdat we grotere projecten ondersteunen en ook meerjarige projecten, zoals United Nations Relief and Works Agency (UNRWA), VN-landenfondsen enzovoort.

Een tweede voorbeeld is dat we investeren in gecoördineerde programmering. Dit jaar gaat 73 procent van onze middelen voor noodhulp naar mechanismen die rechtstreeks inspelen op coördinatie van noodhulp.

Een derde voorbeeld is dat we de rapporteringslast afbouwen. We zijn afgestapt van de 'bonnetjescultuur' bij de opvolging van onze noodhulpprojecten. Tot voor kort werden zelfs nog originele facturen opgevraagd. Vandaag concentreren we ons veel meer op rapporteringen en output. We aanvaarden de eigen rapporteringsprocedures bij VN-instellingen om te zien wat het resultaat is op het terrein, veeleer dan formalistische controles te doen. Een mooi resultaat van de World Humanitarian Summit zou zijn als op termijn de rapporteringsnormen op mondiaal niveau geharmoniseerd zouden worden. We zijn alvast vragende partij om dat te doen.

Een vierde voorbeeld is dat we beter inspelen op het hulpcontinuüm preventie-noodhulp-rehabilitatie. Dat staat ook in de beleidsnota. We beperken ons niet tot

acute noodhulp, ook preventie, paraatheid en rehabilitatie zijn belangrijk. Het voorkomen van terugkerende rampen is uiteraard kostenefficiënter dan het bestrijden van een ramp. Ook de World Humanitarian Summit erkent de nood aan een meer geïntegreerde benadering van noodhulp en structurele hulp.

Een vijfde voorbeeld is het gebruik van cash aid. Sinds kort verkennen wij de mogelijkheid tot het toepassen van cash aid bij noodhulpprojecten. De laatste twee subsidies die toegekend zijn in het kader van noodhulp, namelijk aan het Rode Kruis Vlaanderen in Iraaks Koerdistan en Plan België voor Ecuador, maken allebei gebruik van cash transfers.

Besluitend: die summit was bijzonder belangrijk om iedereen in dezelfde richting te krijgen. Zal dat onze Vlaamse noodhulp ingrijpend veranderen? Ik kan u zeggen dat de meeste commitments al deel uitmaken van mijn beleid. Die top zal dus geen echte revolutie ontketen binnen onze noodhulp. Hij sterkt ons wel in de beleidswijzigingen die ik in deze bestuursperiode heb ingezet. Nu komt het erop aan om de uitgezette lijnen zorgvuldig uit te voeren, dit uiteraard in samenwerking met de humanitaire actoren waarmee we samenwerken.

De voorzitter: Mevrouw de Bethune heeft het woord.

Sabine de Bethune (CD&V): Minister-president, dank u wel. Het is goed om te horen dat Vlaanderen op een meer dan behoorlijke manier betrokken is en geparticipeerd heeft aan de voorbereiding en de summit op zich. Terecht wordt het Vlaamse beleid ter zake ingeschreven in het internationaal kader voor duurzame ontwikkeling. Dank om het te benadrukken, maar het is ook goed dat we dat als regio op die manier opvatten.

Ik begrijp uit uw antwoord dat het budget constant gebleven is en blijft, maar dat de kwaliteit van de ingrepen, de rapportering en de kostenefficiëntie verbeteren. Ik begrijp ook uit uw antwoord dat we ons daarmee inschrijven in de indicatoren, aanbevelingen of eisen van de Summit. Als dat klopt – ik heb geen reden om het niet te geloven – dan kan ik dat maar goedvinden. Alleen gaat dat niet in op mijn vraag over het budget dat we inzetten en dat beperkt is. Ons budget is constant, maar ik denk dat er op die summit is op aangedrongen om meer middelen in te zetten. Mijn informatie komt uit de media, niet uit een rechtstreekse bron. Ik begrijp dat de noden groter zijn dan ooit. Ik verheug me erin dat die beperkte middelen goed worden ingezet. Dat leid ik af uit uw antwoord. Ik leid er ook uit af dat er vandaag niet meer beschikbare middelen zijn, en dat betreurt ik.

De voorzitter: De heer Hendrickx heeft het woord.

Marc Hendrickx (N-VA): Ik ben net zoals collega de Bethune verheugd over het feit dat de middelen op een veel beter gestructureerde en gecoördineerde wijze worden ingezet. Ik was even ontgoocheld toen ze het volgende stelde: "De bereidheid om solidair te zijn, is ver weg." Ook wij doen daaraan mee. Uit het antwoord van de minister-president blijkt net wel dat wij de middelen significant verhoogd hebben, ik denk dat er vorig jaar zelfs bijna een verdubbeling was van onze bijdrage aan het Central Emergency Response Fund (CERF), waarvoor wij als een van de weinige deelstaten in de wereld een rechtstreekse donor zijn. Dat is toch een goed initiatief, waarbij we aantonen dat we het voortouw willen nemen in de noodhulp, die op een gestructureerde wijze veel beter ter plaatse kan komen dan in het verleden gebeurde.

De voorzitter: Mevrouw de Bethune heeft het woord.

Sabine de Bethune (CD&V): Ik herhaal wat ik betreurt. Ik weet dat de middelen beperkt zijn en dat we ze ergens moeten vinden, maar we zullen meer inspanningen moeten doen voor de internationale solidariteit, en zeker voor de

noodhulp. Natuurlijk is het goed dat wij gestructureerde hulp steunen en dat we het kwalitatief goed aanpakken, maar er is meer dan één organisatie die aan goede noodhulp doet. Er zijn ook kleine actoren die zeer goed werken. Ik zou dus opletten als we de discussie nu aangaan. Ik kan de grote lijnen bijtreden, maar er zijn kleine organisaties die uitmuntend werk doen. Memisa is een dergelijke organisatie. We hebben er nu niet over gesproken, het is niet het thema van het moment. Het is geen VN-agentschap, maar een kleinere organisatie die noodhulp heeft geboden in de voorbije jaren op plaatsen waar niemand durft naartoe te gaan, ook niet de VN-organisaties. Ik zou dus opletten om daar te grote conclusies uit te trekken. U hebt dat niet gezegd, minister-president, ik ga nu even in op de discussie van de collega. Ik denk dat we het werk van vele actoren moeten waarderen en proberen om op dat vlak niet te blind ideologisch te zijn maar redelijk flexibel. Het moet wel kwaliteit zijn. We zullen ons bedrag moeten verhogen. Het zal van ergens moeten komen.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Tine Soens aan Geert Bourgeois, minister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Buitenlands Beleid en Onroerend Erfgoed, over het Wapenhandeldecreet en de rapportering over het effectief gebruik van vergunningen – 2327 (2015-2016)

Voorzitter: mevrouw Güler Turan

De voorzitter: Mevrouw Soens heeft het woord.

Tine Soens (sp.a): Artikel 49 van het Wapenhandeldecreet schrijft voor dat gebruikers van vergunningen aan de bevoegde instantie moeten rapporteren over het daadwerkelijk gebruik daarvan. Deze bepaling wordt verder uitgewerkt in de artikelen 6 en 62 van het Wapenhandelbesluit en is de omzetting van artikel 8, derde en vierde lid van de richtlijn 2009/43.

De rapportering aan de dienst Controle Strategische Goederen over het effectieve gebruik is verschillend naargelang het gaat om een overbrenging ofwel een doorvoer, invoer of uitvoer. Voor een overbrenging gebeurt de rapportering via een elektronisch formulier dat aan de dienst Controle Strategische Goederen moet worden bezorgd. Voor de rapportering van het gebruik van de invoer-, uitvoer- en doorvoertransacties gebeurt de rapportering op basis van de afschrijving van de bevoegde diensten van de Douane en Accijnzen van de FOD Financiën. De afgeschreven vergunning moet dan door de gebruiker terugbezorgd worden aan de dienst Controle Strategische Goederen. In sommige gevallen kan het nodig zijn om een aanvullend elektronisch formulier toe te voegen.

Artikel 50 van het Wapenhandeldecreet bepaalt de inhoud van de jaarlijkse verslagen betreffende wapenhandel van de Vlaamse Regering aan het Vlaams Parlement. Dat staat binnenkort op de agenda, als ik me niet vergis. In dat artikel wordt er geen rapportering vooropgesteld over het daadwerkelijke gebruik van vergunningen.

Minister-president, kunt u toelichting geven bij het daadwerkelijk gebruik van de vergunningen? Wijkt dat veel af van het vergunningsbeleid zelf? Is het volgens u mogelijk om in de halfjaarlijkse- en jaarlijkse verslagen te rapporteren over het effectief gebruik van vergunningen?

De voorzitter: Minister-president Bourgeois heeft het woord.

Minister-president Geert Bourgeois: Voor de algemene en globale vergunningen, die enkel voor intracommunautaire transacties gebruikt kunnen worden,

kunnen we het effectieve gebruik aangeven en dit maakt ook steeds integraal deel uit van het jaarverslag Wapenhandel.

Om deze effectieve cijfers te laten rapporteren, werd een online rapporterings-instrument 'E-Rapportering Strategische Goederen' ontwikkeld, waarin gebruikers van algemene en globale vergunningen hun cijfers ingegeven, die dan vervolgens geaggregeerd worden. Dat gebeurt één keer per jaar. Dit instrument vraagt echter veel manuele verwerking en is in dat opzicht niet bruikbaar voor het hoge aantal individuele vergunningen. Die maken het grootste gedeelte van onze vergunningen uit.

Bij individuele vergunningen gebeurt de 'rapportering' door gebruikers van vergunningen via afschrijving van de vergunning door de douane. Daarbij worden de hoeveelheid en waarde van de goederen die voor verzending aangeboden worden, met de hand op de achterkant van de vergunning genoteerd. Om dat in te voeren zouden we een complex informaticasysteem moeten uitwerken en daar hebben we de middelen niet voor. Het is bijgevolg vandaag om technische redenen niet mogelijk om over het daadwerkelijk gebruik van individuele vergunningen te rapporteren.

Ik zoek momenteel wel naar een oplossing om tegen een haalbare kostprijs ook deze vergunningen te kunnen digitaliseren en te kunnen rapporteren in het jaarverslag. Eventueel wordt gedacht aan het in licentie nemen van een bestaand digitaal systeem uit het buitenland. Volledigheidshalve geef ik wel mee dat er nooit meer kan worden uitgevoerd dan vergund. Hoogstens kan het gebeuren dat de douane noteert dat bij een vergunning voor een bepaalde hoeveelheid, de werkelijk uitgevoerde hoeveelheid kleiner is. De relevantie van dergelijke cijfers is dus niet onbestaande maar het is ook niet zo dat de rapportering daarmee staat of valt.

De voorzitter: Mevrouw Soens heeft het woord.

Tine Soens (sp.a): Ik begrijp dat een mogelijke oplossing inderdaad kostenbeheersend moet zijn. Momenteel is dus enkel de vergunde wapenexport gekend en niet de werkelijke export. Het zou nuttig zijn om zicht te krijgen op de reële handelsstromen naar bepaalde landen. Ik heb zeker begrip voor het argument dat een digitaal systeem te geldverslindend zou zijn.

Een nota van Vredesactie rond de evaluatie van het Wapenhandeldecreet, dat hopelijk binnenkort in deze commissie wordt besproken, vermeldt dat Vlaanderen een van de weinige landen is dat niet rapporteert aan de COARM-werkgroep over die reële wapenexport. Dat klopt dus. Is er een mogelijkheid om na te gaan bij de landen die het wel doen welk systeem zij daarvoor gebruiken?

De voorzitter: Minister-president Bourgeois heeft het woord.

Minister-president Geert Bourgeois: Zoals gezegd, gaan we kijken of we eventueel een licentie kunnen krijgen voor systeem van een land dat daar wel in geïnvesteerd heeft, zodat we zelf die grote ontwikkelingskosten niet hoeven te doen. Ik vermoed dat ik mij niet tot Wallonië moet richten voor een instrument dat leidt tot grotere transparantie. Mocht u daar toch informatie over hebben, ben ik zeker bereid aan de Waalse collega's te vragen of ze hun systeem met ons willen delen. Waarschijnlijk moeten we daarvoor echt in het buitenland zijn.

De voorzitter: Mevrouw Soens heeft het woord.

Tine Soens (sp.a): Er is voer voor opvolging en ik zal dus nog op deze vraag terugkomen.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Karl Vanlouwe aan Geert Bourgeois, minister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Buitenlands Beleid en Onroerend Erfgoed, over de politieke en economische impact op Vlaanderen van een eventuele brexit – 2345 (2015-2016)

VRAAG OM UITLEG van Tom Van Grieken aan Geert Bourgeois, minister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Buitenlands Beleid en Onroerend Erfgoed, over de gevolgen van een brexit en de gesprekken die hierover plaatsvinden – 2361 (2015-2016)

Voorzitter: mevrouw Güler Turan

De voorzitter: De heer Vanlouwe heeft het woord.

Karl Vanlouwe (N-VA): In januari 2013 gaf de Britse Premier David Cameron zijn inmiddels befaamde Bloomberg-speech, waarin hij het idee van een 'in/out'-referendum lanceerde. Intussen heeft Cameron een hervormingsdeal kunnen sluiten met de Europese Unie. Deze deal gaat echter enkel door wanneer de Britten op 23 juni 2016 beslissen om in de Europese Unie te blijven.

Het brexitdebat woedt hevig in Groot-Brittannië, naast politici nemen ook het middenveld en de ondernemingswereld eraan deel. Daarnaast proberen ook niet-Britten het debat te beïnvloeden, denk maar aan de Amerikaanse President Barack Obama, die de Britten opriep om in de Europese Unie te blijven. Eind mei 2016 mengde ook de European Round Table of Industrialists (ERT), de Europese belangenbehartiger van een vijftigtal multinationale industriële bedrijven, waaronder Umicore en Solvay, zich in het debat. De ERT publiceerde een brief in enkele Europese kwaliteitskranten met een oproep tegen een brexit. De heer Leysen was in dit verband zeer actief in onze media.

Los van de politieke consequenties van een mogelijk vertrek van Groot-Brittannië uit de Europese Unie is ook de economische impact voor Vlaanderen interessant. Zo spreekt de Duitse Bertelsmann Stiftung in een 'policy brief' van mei 2015 over een daling van het bbp voor ons land van 0,20 procent tot mogelijk 0,96 procent. Vandaag hebben we kennis kunnen nemen van de cijfers van de studiedienst van ING die in De Tijd zijn gepubliceerd. Daarin werden onder meer ook de effecten op de werkgelegenheid in Vlaanderen berekend.

Wat zal volgens u de politieke impact zijn van een mogelijke brexit op Vlaanderen en de Europese Unie? Wat zal volgens u de economische impact zijn van een mogelijke brexit op Vlaanderen en de Europese Unie? Beschikt u over specifieke gegevens, rapporten of studies die de economische impact van een brexit voorspellen op de Vlaamse economie? Zo ja, kunt u die met ons delen?

De voorzitter: De heer van Grieken heeft het woord.

Tom Van Grieken (Vlaams Belang): Donderdag spreken de Britten zich in een referendum uit of ze kiezen voor het lidmaatschap van het Verenigd Koninkrijk van de Europese Unie of voor een zogenaamde brexit. Volgens artikel 50 van het Verdrag van Lissabon kan een lidstaat zich terugtrekken uit de EU. In de praktijk is dat echter nog nooit gebeurd. Een land dat eruit wil, moet dat allereerst melden bij de Europese Raad, het gremium van regeringsleiders, waarmee vervolgens ook moet worden onderhandeld over de voorwaarden. Een eventueel akkoord moet met een gekwalificeerde meerderheid worden goedgekeurd en het Europees Parlement moet zijn zegen geven over het akkoord.

Volgens mediaberichtgeving zijn EU-landen al weken met elkaar in gesprek over de nasleep van een eventuele brexit. Blijkbaar zou de sfeer zijn dat een vertrek uit de EU alleen kan "tegen een hoge prijs". In de EU-machtscenakels zou men immers schrik hebben van een domino-effect, nieuwe referenda en zelfs een Europese desintegratie.

Een EU-functionaris zei in de Financial Times: "Een succesvolle Brexit zou het einde van de EU betekenen. Dat mag niet gebeuren." Ook Commissievoorzitter Jean-Claude Juncker zou al hebben gezegd dat het Verenigd Koninkrijk op niet veel begrip van de andere landen moet rekenen als het neen-kamp het zou halen.

U weet dat ik wel iets voel voor een brexit. De soevereiniteit van natielanden en het geven van de macht aan het volk vind ik nogal belangrijk, en ik hoop vele volksvertegenwoordigers met mij. Maar het is ook een realiteit dat in het geval van een brexit ons land er alle belang bij heeft om goede relaties met het Verenigd Koninkrijk te onderhouden. Het Verenigd Koninkrijk is immers Vlaanderen vierde exportbestemming. Onze vier havens, Antwerpen, Gent en vooral de kusthavens Zeebrugge en Oostende, richten zich sterk op de Britse markt.

Het is alsof uw voorganger Kris Peeters de agenda van deze commissie kende, want indertijd liet hij optekenen dat onder leiding van graaf Paul Buysse het Belgische bedrijfsleven zich voorbereidde op een brexit. 'Gouverner, c'est prévoir.' En daarom heb ik de volgende vragen voor u, minister-president.

Bent u op de hoogte van eventuele gesprekken over de nasleep van een eventuele brexit? Hebt u desgevallend zelf politieke gesprekken daarover gevoerd? Klopt de berichtgeving dat het vooral het doel is om het Verenigd Koninkrijk en zijn burgers een hoge prijs te laten betalen voor die brexit, om een domino-effect te vermijden? Wat zijn de gevolgen van een brexit voor de Europese Unie en Vlaanderen, vanuit economisch en politiek standpunt?

De voorzitter: Minister-president Bourgeois heeft het woord.

Minister-president Geert Bourgeois: Collega's, ik zal u niet verrassen als ik zeg dat ik het ten zeerste zou betreuren, mocht het Verenigd Koninkrijk de Europese Unie verlaten. Ik denk dat het EU-lidmaatschap van het Verenigd Koninkrijk zowel voor de Unie als voor het Verenigd Koninkrijk zelf als voor Vlaanderen heel veel troeven en voordelen biedt.

Vooreerst worden de evenwichten binnen de Europese Unie nu mee bepaald door het Verenigd Koninkrijk. Bij het vertrek daarvan zal de traditionele Frans-Duitse as enorm aan belang winnen, terwijl er nu een groter evenwicht is in het spel tussen die grotere lidstaten.

Het Verenigd Koninkrijk heeft zeer veel internationale bindingen en vertakkingen, trans-Atlantisch, de Commonwealth, zeer grote en sterk vertakte diplomatie, een sterke traditie in diplomatie, het maakt deel uit van de VN Veiligheidsraad, is lid van de G7 en de G20. Het is met 'the City' ook een zeer belangrijke financiële wereldspeler. Het is een van de weinige lidstaten die de groei aanjaagt. Het is een sterke economische groeier en ook een aanjager van de groei van onze economie. De groeivoorzichten voor het Verenigd Koninkrijk voor 2016 bedragen 2,2 procent, uiteraard in een niet-brexit-scenario. Het Verenigd Koninkrijk biedt onze bedrijven toegang tot een markt van 60 miljoen mensen. Het is een land waar Vlamingen vrij naartoe kunnen reizen, kunnen gaan studeren, of zaken mee kunnen doen.

Het Verenigd Koninkrijk is een belangrijke lidstaat, met een bbp van ongeveer 10 procent van het bbp van de EU, en een nettobetaler aan de Europese Unie. Die

nettobetaling zou moeten worden opgevangen door alle andere lidstaten samen op het moment dat het Verenigd Koninkrijk de Unie verlaat.

Het lidmaatschap van het Verenigd Koninkrijk is ook vanuit andere oogpunten belangrijk voor de Unie. Het Verenigd Koninkrijk is zeer sterk gericht op het bevorderen van vrijhandel wereldwijd. Het is een van de lidstaten die de Unie behoedt voor overregulering. De Britse politiek – of het nu Labour of de Conservatives zijn – zet zeer sterk in op de verdieping van de interne markt en de versterking van de Europese competitiviteit.

Het Verenigd Koninkrijk is ook een van de grote verdedigers van het excellentie-principe, waar Vlaanderen heel sterk van profiteert. Er zijn in deze commissie herhaaldelijk vragen gesteld over Horizon 2020. Vlaanderen slaagt er telkens opnieuw in om disproportioneel meer middelen te krijgen uit dat programma van om en bij de 80 miljard euro – nu is dat een klein beetje verminderd, zoals u weet. Dat is omdat wij excelleren, omdat wij sterke onderzoeksinstellingen en universiteiten hebben. Een studie van VIVES van juni 2016 toont aan dat het Verenigd Koninkrijk een van de belangrijkste bondgenoten is van Vlaanderen in de Raad voor Concurrentievermogen, waar al die zaken aan bod komen.

Het Britse Lagerhuis bewaakt ook altijd sterk het subsidiariteitsprincipe. In het algemeen kun je zeggen dat het Verenigd Koninkrijk zeer veel aandacht heeft voor en effect sorteert in het efficiënt inzetten van Europese middelen en dat het goede verhoudingen nastreeft tussen de inzet van middelen en de resultaten die daarmee behaald worden. Het is ook een door en door democratisch land. Het heeft een sterke democratische traditie, sinds de Magna Charta. Het land doet misschien soms wat moeilijker dan andere lidstaten over EU-regelgeving, maar het zet EU-regelgeving altijd veel sneller dan andere landen om, met een door en door democratische reflex.

De Unie zou 60 miljoen van de ongeveer 500 miljoen inwoners verliezen en een zeer sterke economie en een belangrijke lidstaat verliezen, en zou daardoor sowieso een minder belangrijke wereldspeler worden.

Ik denk dat de zwaarste politieke impact voor het Verenigd Koninkrijk zelf zou zijn. Het Verenigd Koninkrijk zou de Unie verliezen als hefboom in de wereld. We weten al lang dat er geen Europese staten meer zijn die wereldspeler kunnen zijn. Het is de Unie die die rol op zich moet nemen. Denk aan de vrijhandelsverdragen en andere aangelegenheden waarin de Unie moet optreden. Het Verenigd Koninkrijk zou ook geen EU-regelgeving of handels- en investeringsakkoorden meer kunnen beïnvloeden. Het staat buitenspel op dat vlak, ook als het toetreedt tot de Europese Economische Ruimte.

Ook intern zou het Verenigd Koninkrijk met uitdagingen geconfronteerd worden. Ik heb het hier al gehad over de Schotse positie. Ik heb de Schotse premier Nicola Sturgeon bezocht, die van plan is om bij een 'leave-stemming' een nieuw referendum te organiseren bij de Schotten, van wie een vrij grote meerderheid – om en bij de tweederde – voorstander is van 'remain'. Hetzelfde probleem doet zich voor bij grote delen van de Noord-Ierse bevolking. En zelfs rond Gibraltar zouden er nieuwe discussies ontstaan, als je de Spaanse posities daarover bekijkt en volgt.

Ik kom tot de economische impact, collega's. Ik heb kennis genomen van het ING-rapport, dat een impact van 0,5 procent op het bnp van de Belgische economie becijfert tegen eind 2017, in tegenstelling tot de totale impact voor de Europese Unie van min 0,3 procent. Heel recent was er een 'policy brief' van het Centraal Planbureau van Nederland. Dat rapport concludeerde dat de impact van een brexit op de Nederlandse economie tegen 2030 kan leiden tot min 0,9 tot min 1,2 procent van het bnp, afhankelijk van een zachte of een harde brexit.

Er zijn namelijk twee scenario's mogelijk, collega's. Met een harde brexit wordt bedoeld dat er niets in de plaats komt van het EU-lidmaatschap, dat met andere woorden de betrekkingen tussen de Unie en het Verenigd Koninkrijk gebaseerd zijn op het Wereldhandelsverdrag en de bepalingen van de Wereldhandelsorganisatie, en op het lidmaatschap van de Wereldhandelsorganisatie. Dan worden douanetarieven en niet-tarifaire handelsbelemmeringen van kracht met de Europese Unie. Dat is een harde brexit: geen enkele band meer met de interne markt.

Bij een zachte brexit, die er pas na lange onderhandelingen kan komen, wordt er een vorm van vrijhandelsakkoord gesloten tussen het Verenigd Koninkrijk en de 27 EU-landen, komen er voor de belangrijkste sectoren verlaagde heffingen en teruglopende niet-tarifaire handelsbelemmeringen en kan het Verenigd Koninkrijk nog in bepaalde mate preferentiële toegang hebben tot de interne markt van de Unie en vice versa.

Op basis van deze methodologie van het Nederlandse Centraal Planbureau heb ik aan de Studiedienst van de Vlaamse Regering gevraagd om de impact van een brexit op Vlaanderen te berekenen. De bevindingen zijn allesbehalve rooskleurig. In vergelijking met België is de impact voor Vlaanderen 20 procent zwaarder. Volgens de berekeningen zou in het geval van een zachte brexit het niveau van het Vlaamse bbp in 2030 niet 1,5 procent, maar 1,8 procent lager uitvallen. Bij een harde brexit zou het niveau van het Vlaamse bbp in 2030 niet 2,1 procent, maar 2,5 procent lager zijn. Dat zijn natuurlijk prognoses en schattingen, daar is iedereen zich van bewust, zeker wanneer het over 2030 gaat, maar ze zijn echter wel gebaseerd op studiewerk van het Nederlands Centraal Planbureau met een transpositie naar onze Vlaamse economie.

Een brexit zou Vlaanderen om verscheidene redenen heel duidelijk hard raken. We voeren meer uit naar het Verenigd Koninkrijk dan we invoeren. Het overschot op onze handelsbalans bedraagt 12 miljard euro. In 2015 bedroeg onze export naar het Verenigd Koninkrijk 27,4 miljard euro, een stijging trouwens met 8 procent ten opzichte van 2014, en onze invoer 15,1 miljard euro. Het Verenigd Koninkrijk is voor ons dus een bijzonder belangrijke handelspartner, belangrijker dan voor het geheel van België. Voor Vlaanderen staat het Verenigd Koninkrijk op de vierde plaats als Europees exportland. Door de grote openheid van de Vlaamse economie zou Vlaanderen dus een relatief grote exportschade oplopen.

De uitvoer naar het Verenigd Koninkrijk is goed voor 9,3 procent van onze totale uitvoer, een kleine 10 procent dus. In vergelijking met onze invoer is dat een groot verschil. We hebben een zeer positieve handelsbalans. De invoer vanuit het Verenigd Koninkrijk naar Vlaanderen is maar 5,2 procent van onze totale invoer. Dat is natuurlijk nog altijd een heel belangrijk percentage, maar het ligt toch significant lager. Bovendien vertoont onze export naar het Verenigd Koninkrijk een stijgende trend. Zoals u weet, staat Vlaanderen voor 83 procent van de Belgische export wereldwijd. Naar het Verenigd Koninkrijk is dat met 87 procent nog meer. Dat is ontzettend veel. Bijna 90 procent van de Belgische export richting Verenigd Koninkrijk is Vlaams. Wereldwijd zijn wij de zesde importeur op de Britse markt, na Duitsland, China, de Verenigde Staten, Nederland en Frankrijk. Dat betekent dat ongeveer 5 procent van wat het Verenigd Koninkrijk invoert, uit Vlaanderen komt. Uit studies blijken we na Ierland, Cyprus en Nederland het sterkst afhankelijk te zijn van de Britse markt.

De uitvoer van diensten zou in dat scenario minder worden getroffen, maar vooral de uitvoer van goederen zou klappen krijgen, en precies op dat terrein is Vlaanderen het actiefst. Wij exporteren zeer veel goederen en minder diensten naar het Verenigd Koninkrijk.

U hebt allemaal in de krant gelezen dat professor Van Hove van de KU Leuven heeft berekend dat typisch Vlaamse sectoren hard kunnen worden getroffen. De

voedingsindustrie, de textielindustrie, met de tapijtindustrie, maar ook farmaceutische producten en bepaalde chemiesectoren zijn bedreigd.

Gelet op de performantie van onze industrie op de Britse markt waarschuwt professor Van Hove zelfs voor de toekomst van die industrie, met in extremis zelfs de teloorgang van enkele specifieke industrietakken.

Vandaag is de waarde van het pond al aanzienlijk gedaald, en economen verwachten bij een brexit een nog grotere ontwaarding. Deze waardedaling en het herinvoeren van importtarieven zou ook wegen op het beschikbaar inkomen. ING berekende dat voor de huishoudens de schok van een brexit het grootst zou zijn in Spanje en Finland.

De invloed op het aantal jobs is moeilijk te bepalen. Volgens ING zijn in het geheel van België ongeveer 120.000 jobs of 2,8 procent van de totale Belgische tewerkstelling afhankelijk van de export naar het Verenigd Koninkrijk. De Vlaamse Studiedienst berekende dat het Vlaamse Gewest 17 procent sterker zou reageren dan België in zijn geheel op de daling van de werkgelegenheid bij een brexit.

Uiteraard kan een en ander ook leiden tot dalende investeringen, door de onzekerheid en een eventuele volatiliteit op de markten. Volgens de Britse statistische dienst maken de directe Belgische investeringen in het Verenigd Koninkrijk ongeveer 7 procent van het bbp uit, terwijl de inkomsten uit die investeringen goed zijn voor 0,5 procent van het bbp. Als het Britse pond effectief met 10 procent daalt, betekent dat voor de ondernemingen die investeerden, een verlies van 0,05 procent bbp of 200 miljoen euro.

De blootstelling van de Belgische banksector zou beperkt blijven tot 4 procent van het bbp. Als de beroering op de financiële markten blijft aanhouden, zou er een impact van 0,1 procent op het bbp kunnen zijn.

Tot slot verliest de Europese Unie met het Verenigd Koninkrijk een van de grootste betalers van de Unie. In 2014 droeg het land een nettobedrag van 14,7 miljard pond bij aan de begroting. Een uittreding zal dan ook repercussies hebben op de bijdragen van de andere landen.

Op lange termijn, wanneer de onzekerheden zijn weggewerkt, kan er evenwel een verschuiving in de investeringen plaatsvinden die Vlaanderen ten goede kan komen, gezien het potentiële vertrek van internationale bedrijven uit het Verenigd Koninkrijk. Dat valt niet uit te sluiten. Het zal misschien vooral om financiële instellingen gaan. Wij zouden dan ook, net zoals andere EU-landen, bedrijven kunnen aantrekken.

De slotsom blijft dat na Ierland Vlaanderen economisch het hardst door een brexit zou worden getroffen, en dat is geen rooskleurig vooruitzicht.

Al deze inschattingen zijn nuttig voor het debat, maar zoals gezegd kunnen ze vandaag alleen een indicatie geven. Niemand kan zeggen wat in 2030 exact het gevolg zal zijn. Er zijn heel veel onbekenden, maar als we kijken naar onze positie op die markt, dan weten we dat dit een zaak is van het allergrootste belang.

Buiten de harde brexit zijn er vier scenario's mogelijk.

Een eerste is dat het Verenigd Koninkrijk zicht krijgt op lidmaatschap van de Europese Economische Ruimte, zoals Noorwegen, Liechtenstein en IJsland. Dat betekent dat het land volledig toegang heeft tot de Europese interne markt en vice versa. Het moet ook de interne marktregelgeving van de EU en de regels inzake mededinging en staatssteun overnemen, maar heeft geen stemrecht. Alles wat interne markt, staatssteun en mededinging betreft, is nu ook van toepassing

in Noorwegen, Liechtenstein en IJsland, met dien verstande dat deze landen niet mee mogen beslissen.

Het VK zou opnieuw geen beperkingen kunnen opleggen aan het aantal EU-werknemers die toegang krijgen tot de arbeidsmarkt. Het VK moet in dat geval ook bijdragen aan de Europese Unie, net zoals de Noren dat moeten doen, maar in mindere mate dan bij lidmaatschap.

Ten tweede kan de Unie een vrijhandelsakkoord afsluiten met het VK. Het zou dan gaan om een akkoord van de nieuwste generatie zoals het CETA (Comprehensive Economic and Trade Agreement) en het TTIP, waarin zowel tarifaire als niet-tarifaire belemmeringen worden weggewerkt en waarin een ISDS-investeringsbescherming wordt opgenomen waaraan eventueel ook een visaliberaliseringsakkoord kan worden gekoppeld.

Een derde mogelijkheid is dat er een op maat gemaakte associatie-overeenkomst zou zijn zoals nu met Zwitserland. Dan zal het ervan afhangen welke wederzijdse tarifaire en niet- tarifaire resultaten er sector per sector onderhandeld zullen worden. Het valt af te wachten of de Unie zover wil gaan om ook een sectoraal akkoord inzake financiële diensten af te sluiten – wat cruciaal zou zijn voor het VK – , wat Zwitserland tot nog toe niet kon realiseren.

Een vierde mogelijkheid is een douane-unie, zoals met Turkije. Dan gelden aan de buitengrenzen van de Europese interne markt en het VK dezelfde gemeenschappelijke importtarieven voor goederen. Goederen kunnen ook vrij circuleren binnen de douane-unie.

Merk op dat in elk van deze scenario's het VK geen toegang kan krijgen tot de EU-handelsakkoorden die de Unie heeft afgesloten. Het gaat over een zestigtal handelsakkoorden die het UK dus zelf opnieuw zal moeten onderhandelen. Als nieuw EER- (Europese Economische Ruimte), douane- of geassocieerd partnerland van de Unie zal het VK in ruil ook opnieuw moeten bijdragen aan de EU-begroting en moeten voldoen aan de EU-normen en regelgeving ter zake, evenwel zonder dat de Britse regering dan nog enige invloed heeft. Dat is de situatie van de Noren. Zij moeten de interne marktregeling, staatssteun, competitiviteitsregels overnemen en implementeren. Ze moeten bijdragen aan de Unie maar kunnen niet mee beslissen over die regels. Welke formule het ook zou zijn, het is duidelijk dat dan opnieuw een zeer sterk debat zal worden gevoerd, zowel met de 27 lidstaten als binnen de Unie zelf, omdat bepaalde van die overeenkomsten opnieuw neerkomen op een afstand van soevereiniteit, in grotere of in mindere mate.

Voor elk van die vier type-overeenkomsten is een akkoord nodig van alle 27 lidstaten en van het Europees Parlement en natuurlijk ook van het VK. Dat is zeer complex. Het zijn processen die heel lang kunnen duren. In artikel 50 staat dat er binnen 2 jaar een notificatie moet gebeuren van de uittredingsprocedure. Binnen die 2 jaar moeten het VK en de 27 lidstaten een akkoord proberen te bereiken over een terugtrekkingsverdrag, dat de voorwaarden van terugtrekking bepaalt. U begrijpt dat dat een zeer complexe samenhang is van allerlei regels. Het terugtrekkingsverdrag moet in de Raad met een gekwalificeerde meerderheid van de stemmen en na goedkeuring van het Europees Parlement worden goedgekeurd. Tegelijk kunnen uiteraard de andere onderhandelingen worden gevoerd over een Europese Economische Ruimte, over een associatie-overeenkomst, over een douane-overeenkomst. Dat kan tegelijk gebeuren, maar ook een associatie-akkoord moet uiteindelijk worden voorgelegd aan de Raad, aan het Europees Parlement en aan de parlementen van de 27 lidstaten als het over een gemengd verdrag gaat.

Er moeten dus finaal twee akkoorden worden gesloten die elkaar beïnvloeden en parallel kunnen verlopen. Het is duidelijk dat er geen handleiding voor bestaat.

Het is onontgonnen terrein. Het is nooit eerder gebeurd. Zullen de Britten die in de EU-27 verblijven zich bijvoorbeeld nog op het burgerschap van de Unie kunnen beroepen? Wat zal de situatie zijn van Schotland als zij bij referendum zouden zeggen dat ze hun onafhankelijkheid uitroepen maar dat ze lid willen blijven van de Unie?

Ik kom nu tot de harde brexit – dit was de zachte brexit – waarbij niet mag worden aangenomen dat al die zaken binnen twee jaar rond zouden zijn. De termijn van twee jaar kan worden verlengd met eenparigheid van de stemmen van de Europese Raad en uiteraard met het akkoord van de betrokken lidstaat. Als er geen akkoord kan worden bereikt om de duur van de onderhandelingen te verlengen en dus ook de toepassing van het Unierecht te verlengen, dan is er op een bepaald moment een brexit zonder enige band tussen de Unie en het VK. In dat geval zullen de economische kosten voor de 27 en voor het VK nog veel hoger oplopen.

In het geval van een brexit zonder enige band met de Unie valt het VK onder de regels van het Wereldhandelsorganisatie (WHO). Het is echter nog onduidelijk of het VK 'automatisch' lid kan blijven van de WHO of niet. In dit laatste geval zal het VK onderhandelingen moeten voeren met het WHO om lid te blijven. In het geval het VK automatisch WHO-lid kan blijven, moet het VK voldoen aan de externe EU-tarieven, die ongeveer 3 procent bedragen, vergelijkbaar met de tarieven die de EU hanteert met andere landen. Door de invoertarieven, maar ook niet-tarifaire handelsbelemmeringen als gevolg van afwijkende standaarden en reglementeringen, zal de handel dalen. Het VK hoeft zich wel niet te houden aan de standaarden van de EU.

In elk geval wordt op internationaal niveau een EU zonder het VK een minder aantrekkelijke partner voor niet-EU landen om handels- en investeerdersovereenkomsten mee te sluiten. Het VK zelf wordt ook minder aantrekkelijk voor buitenlandse investeerders als toegangspoort tot de EU. In het geval van een brexit zijn er geen winnaars, alleen verliezers.

Er wordt in de pers inderdaad druk gespeculeerd en gespind over 'the day after', na een eventuele meerderheid voor een brexit. De reden is dat het hier om een totaal nieuw gegeven gaat. Ik word uiteraard goed op de hoogte gehouden van de discussie op EU-niveau. Ik lees dat sommige politici zoals Wolfgang Schäuble duidelijk reageren. Maar de vraag is of die uitspraken ook zullen worden herhaald na een 'ja' of een 'neen'. Ik denk dat een aantal uitspraken nu bedoeld zijn om de kiezer te duiden op de zware financiële en economische consequenties die een brexit met zich mee zou brengen. In elk geval zal ik geen harde taal spreken, geen veto's uitspreken. Ik denk dat we op dit ogenblik positief moeten beklemtonen hoe belangrijk het is dat het VK lid blijft van de Europese Unie, belangrijk voor Vlaanderen en belangrijk voor het Verenigd Koninkrijk. Bij een negatieve uitslag zal een pragmatische en realistische aanpak nodig zijn met een constructieve dialoog waarbij we maximaal moeten inzetten op het behartigen van het Vlaamse standpunt. Voor mij is het duidelijk dat de toetreding van het VK tot de EER de beste optie zou zijn. Als dat niet lukt, dan een verregaande handels-associatie-overeenkomst die tarifaire en vooral niet-tarifaire belemmeringen zoveel mogelijk zou wegwerken zodat onze export niet in elkaar stuikt. Idealiter treedt het VK ook toe tot de douane-unie die de Unie al heeft opgezet en is er ook een vlot visaverkeer voor werknemers.

Ik denk dat het grootste gevaar zou schuilen in een lange periode van onzekerheid. Nadat de Britse regering de artikel 50-procedure opstart, zal het nog twee jaar duren vooraleer een brexit een feit is. Nadien komt er een procedure van onderhandelingen. President Tusk zegt dat die minimaal zeven jaar kan duren. Cameron zelf spreekt over een "decennium van onzekerheid", met als gevolg dat

er natuurlijk een grote periode van onrust en instabiliteit en dergelijke meer kan zijn, die burgers en bedrijven raakt en effect heeft op de welvaart.

Als het 'remain'-kamp wint, dan moet er ook aan tafel worden gezeten. Er is een overeenkomst gesloten met Tusk voor een viertal punten met betrekking tot subsidiariteit, soevereiniteit, competitiviteit en het vrij personenverkeer. Ik neem aan dat de partijen dan zeggen dat ze zich daar ook aan houden. Ik hoop dat daar in dat geval werk van wordt gemaakt.

De voorzitter: De heer Vanlouwe heeft het woord.

Karl Vanlouwe (N-VA): Minister-president, dank u wel voor een zeer uitvoerig antwoord. Het is dan ook een zeer belangrijke discussie. De brexit beroert de gemeederen, zeker en vast in het Verenigd Koninkrijk, waar we zien dat allerhande argumenten, emotionele maar zeker ook economische, worden bovengehaald, zowel bij het 'remain'- als het 'leave'-kamp. We hebben vorige week nog het trieste dieptepunt in de campagne gezien, met de moord op een politicus in het Verenigd Koninkrijk.

Minister-president, het is goed dat u daar zeer uitvoerig bent op ingegaan. U hebt de politieke gevolgen geschetst en ook de economische gevolgen voor Vlaanderen, de impact op onze economie en het feit dat wij meer uitvoeren naar het Verenigd Koninkrijk dan dat er van daaruit naar Vlaanderen wordt geëxporteerd. Ook de impact op de werkgelegenheid hebben we vanmorgen zeer uitvoerig in de krant De Tijd kunnen lezen, en dit naar aanleiding van de studie van ING.

Tegelijkertijd hebt u aan de Studiedienst van de Vlaamse Regering opdracht gegeven om na te gaan wat de verschillende hypotheses zijn: de zachte en de harde brexit, maar ook de verschillende mogelijkheden die er wel degelijk zijn als er toch wordt beslist tot een brexit en er dan met een zachte brexit wordt overgegaan tot onderhandelingen, die inderdaad een periode van onzekerheid zullen meebrengen. Het komt dan toe aan het Verenigd Koninkrijk om te beslissen op welke manier het land met andere landen verder wenst te gaan: het lidmaatschap van de EER, of een vrijhandelsakkoord of een op maat gemaakt associatieakkoord of de douane-unie zoals die er nu met Turkije is. Het is goed dat we daar een overzicht van hebben.

Tegelijkertijd is het wel degelijk van belang dat de Europese instellingen zichzelf wat in vraag durven te stellen. U hebt verwezen naar de beslissingen van de Europese Raad van 18 en 19 februari om over te gaan tot die verdieping, de betere relatie die er moet zijn van de eurozone versus de niet-eurozone en de competitiviteit die moet worden hersteld. Er is uiteraard ook het respect voor de soevereiniteit. Dat is vooral de vraag van het Verenigd Koninkrijk. We kennen de argumenten, soms terechte argumenten: het respect voor de soevereiniteit van de verschillende lidstaten, waarbij er onder meer wordt gedacht aan het principe van de rode kaart bij de subsidiariteit. Tegelijkertijd is er de beslissing van de Europese Raad om te werken aan het vrij personenverkeer.

Zoals ik reeds zei, moet er een grondig debat worden gevoerd over de toekomst van de Europese Unie. Er is in de Europese Unie echt wel nood aan hervormingen, en dit om de efficiëntie van de instellingen daadwerkelijk te verbeteren, om het democratisch deficit dat toch wel bestaat binnen de Europese Unie, weg te werken en om de competitiviteit te herstellen en werk te maken van economische groei en werkgelegenheid, en dit allemaal om de welvaart in Vlaanderen en bij uitbreiding in de hele Europese Unie veilig te stellen.

De Europese relaties tussen Vlaanderen en het Verenigd Koninkrijk zijn dus van belang voor onze welvaart en voor de werkgelegenheid. U hebt het gezegd: ongeveer 80 procent van de export binnen België komt uit Vlaanderen. Wanneer

we dit gaan extrapoleren naar het Verenigd Koninkrijk, blijkt dit maar liefst 87 procent te zijn.

Wat de uitslag van het referendum ook is, de sterke politieke en diplomatieke banden tussen Vlaanderen en het Verenigd Koninkrijk moeten in ieder geval gevrijwaard blijven. Ik denk dan ook dat het goed is dat we dit debat hebben gevoerd en dat u rekening hebt gehouden met verschillende opties. Het is een democratisch debat dat wordt gevoerd in het Verenigd Koninkrijk. Ik hoop dat dergelijke democratische debatten, ook mogelijk in andere landen of in de Europese instellingen, in het Europees Parlement zullen worden gevoerd.

Ik meen dat de Europese Unie wel vragen moet blijven stellen waarom er plots een eurokritische houding ontstaat in meerdere landen. We kennen nu dit brexitdebat in het Verenigd Koninkrijk en we kennen ook bepaalde houdingen die er bestaan in andere landen. Tegelijkertijd weten we ook dat bijvoorbeeld IJsland een kleine twee jaar geleden heeft beslist dat het niet langer kandidaat-lidstaat van de Europese Unie was. Als we nog iets verder teruggaan in de tijd, weten we dat bepaalde sterke economieën, zoals die uit Noorwegen, uiteindelijk zelf beslist hebben om geen lid te worden van de Europese Unie.

De Europese Unie moet het debat durven aangaan. Het is misschien de verdienste van het Verenigd Koninkrijk dat dit debat ook in andere landen op gang zal komen. Ik denk dat dit Europa nood heeft aan zeer belangrijke hervormingen.

De voorzitter: De heer Van Grieken heeft het woord.

Tom Van Grieken (Vlaams Belang): Sta me toe te beginnen met de laatste opmerking van collega Vanlouwe. Ik ben ook voor meer debat en meer referenda. Ik ben altijd blij te horen, mijnheer Vanlouwe, dat u ook pleit voor referenda. Ik hoop dat uw partij dan ook volgt in de toekomst daaromtrent. *(Opmerkingen van Karl Vanlouwe)*

Ik heb genoteerd dat u blij bent met veel referenda over de rol van Europa enzovoort. Ik zal het verslag erop nalezen.

Minister-president, u hebt een beetje een politieke schets gemaakt en uw mening gegeven daaromtrent, uw voorkeur voor een brexit of niet. Of die brexit er komt of niet: laat ons eerlijk zijn, dat hebben we zelf niet in de hand, dat ligt in de handen van de Britse kiezers. Volgens mij is het belangrijk dat het perfect mogelijk blijft dat via handelsakkoorden onze handel met het Verenigd Koninkrijk geen schade lijdt. Ook Noorwegen en Zwitserland behoren niet tot die Europese Unie, en met deze landen drijven we wel gewoon handel. Zwitserland is ons twaalfde exportland. Ook de studies die u citeert, zullen wel kloppen, maar die gaan uit van enkele premissen waar ik het niet mee eens kan zijn. Uiteraard, wanneer er politieke onzekerheid is, reageren de markt en de beurs daar een beetje twijfelachtig op en het pond zal wel zakken, maar niemand zegt dat de stand van het pond laag zal blijven.

Men gaat ook voorbij aan het feit dat die Britten, ongeacht of ze bij de Europese Unie horen of niet, altijd zullen moeten consumeren en altijd zullen moeten importeren. Het was deze ochtend nog Paul graaf Buysse die in De Ochtend zei: na een brexit worden we niet wakker in een andere economie, de boel blijft wel draaien, maar we moeten ons natuurlijk wel voorbereiden. De instandhouding van het vrije verkeer van kapitaal en goederen is dus perfect mogelijk, ook als het Verenigd Koninkrijk de Europese Unie verlaat. Het Verenigd Koninkrijk kan bijvoorbeeld perfect deel uitmaken van een Europese vrijhandelsassociatie.

Wat we wel in handen hebben, minister-president, voor een stukje toch, is de houding van de Europese Unie tegenover het Verenigd Koninkrijk. Als de

Europese Unie zich te hard opstelt, dreigen onze handelsbetrekkingen schade op te lopen en dreigt Vlaanderen daar schade van te ondervinden.

Op die vraag over de gesprekken die gevoerd worden en of u zelf ook dergelijke gesprekken voert, heb ik geen antwoord gehoord. Het is een beetje zoals bij een scheiding, niemand is erbij gebaat dat beide partijen zich heel hard opstellen. Dialoog is het codewoord. Daarom wil ik een oproep doen tot redelijkheid en respect voor het oordeel van de Britse kiezer. Ik hoop dat men zich op de beste manier zal kunnen schikken naar de gegeven omstandigheden na het referendum op donderdag.

De voorzitter: De heer Vanbesien heeft het woord.

Wouter Vanbesien (Groen): Minister-president, u zegt het te zullen betreuren indien de brexit donderdag een feit zou zijn. Ik ben het met u eens, ik zou dat ook betreuren. U spreekt terecht over de negatieve economische effecten en u haalt ook politieke redenen aan, namelijk dat met een brexit een sterke internationale speler uit onze club verdwijnt.

Met een aantal andere argumenten ben ik het niet eens. U bewondert de Engelsen om wat zij in de interne Europese verhoudingen met Duitsland en Frankrijk inbrengen. U zegt dat er efficiëntie wordt nagestreefd, ik vind veeleer dat men op de rem gaat staan in verband met Europese verdieping. De houding van Groot-Brittannië draait in het debat over Europa zeker niet alleen om efficiëntie – daar zijn we allemaal voor – maar ook om effectiviteit. Men wou eigenlijk dat de Europese integratie veel minder effect zou hebben en in mindere mate echt vorm zou krijgen. Het adagium dat Groot-Brittannië altijd heeft gehuldigd is: 'hoe minder politieke integratie, hoe beter'.

Ik vind dat u een politieke inschatting maakt waarvan ik vermoed dat ze niet gedeeld wordt door de volledige regering, als ik uw coalitiepartners bekijk en beluister. Open Vld heeft bijvoorbeeld sterke woordvoerders die verdere Europese integratie bepleiten.

U schetst scenario's en geeft een interessant overzicht van hoe er met een brexit moet worden omgegaan. Wat u niet vermeldt en waar ik ook geen voorstander van ben, maar wat hier en daar wel wordt gesuggereerd, is dat Europa een onderhandeling zou opstarten over nieuwe voorwaarden om toch binnen de EU te blijven. Aldus zou de stem van de kiezer als het ware overruled kunnen worden door nieuwe afspraken.

Vindt u dit een mogelijk scenario? Of meent u, zoals ik, dat mochten ze opteren om de EU te verlaten, wat ik niet hoop, dit een beslissing is die consequent moet worden doorgetrokken?

De voorzitter: De heer Poschet heeft het woord.

Joris Poschet (CD&V): Minister-president, ik heb ook die studie van het Nederlands centraal planbureau doorgenomen, en de impact is inderdaad gigantisch. Na Ierland zou België, en dan vooral Vlaanderen, de zwaarste klap krijgen, met een krimp van 1,8 tot 2,5 procent van het bbp.

Ook al resten er maar enkele dagen meer, toch moeten we er alles aan doen om het 'remain'-kamp te helpen winnen. Dat kan op verschillende manieren. Het kan op persoonlijk vlak tussen mensen die Britten kennen, het kan ook via stedenbanden of tussen burgemeesters. Kortom, ik pleit voor een consequente houding om het VK in de EU te houden.

De voorzitter: De heer Kennes heeft het woord.

Ward Kennes (CD&V): Ik denk dat de minister-president bijna een 'strategie-nota Verenigd Koninkrijk' gebracht heeft, met daarin alle aspecten van het belang van Groot-Brittannië voor Vlaanderen en voor Europa. Het voordeel van deze discussie is dat we eens stilstaan bij onze relatie met deze lidstaat en buur. Vandaag is er nog veel speculatie en daarom hadden we misschien beter gewacht tot volgende week, tot we weten waarover we precies spreken.

Nu zijn er nog veel hypothetische scenario's. Wat ik het meeste vrees, is de desintegratie van het Europese verhaal. Dat zou een buitengewoon negatieve spiraal op gang brengen. Het moet juist de bedoeling zijn, in deze tijden van somberheid, ongerustheid en angst, om het Europese verhaal te voeden en te versterken. Het is cruciaal voor onze eigen toekomst als Vlamingen en als Europeanen.

Minister-president, u hebt gewezen op het onevenwicht dat binnen de EU kan ontstaan. De Frans-Duitse as heeft één heel sterke kant en één kant die volgens mij op dit ogenblik in de lappenmand ligt. Er is niet alleen ongerustheid over de dominantie door één lidstaat, maar de vraag is ook hoelang die Duitse schouders het politieke verhaal in Europa blijven dragen. Als Groot-Brittannië daar niet meer bij zit, vrees ik dat de last die op Duitsland rust, alleen nog maar meer zal doorwegen, met nog meer onevenwicht in de Frans-Duitse as tot gevolg.

Ik zou dus liefst na donderdagavond dit debat voeren, en met kennis van zaken inzichten formuleren en een standpunt innemen.

De voorzitter: Minister-president Bourgeois heeft het woord.

Minister-president Geert Bourgeois: Ik ben vrij volledig geweest, zowel wat betreft het politieke als het economische, en ik zal enkel nog kort ingaan op een aantal beschouwingen.

Collega Vanbesien, u neemt uw wensen voor werkelijkheid als u denkt dat ik het regeerakkoord niet volg. De Vlaamse Regering gaat voor het aanscherpen van de EU-reflex en voor verdieping, maar ook voor subsidiariteit. Dat is ook wat de Duitse minister Schäuble nu zegt. We moeten geen wensbeelden ontwikkelen, maar pragmatisch te werk gaan. We moeten kijken waar we elkaar echt in kunnen versterken. Laten we de bureaucratie afbouwen, want die tendens is overal bezig. Dat zijn geen tegenstrijdige signalen.

Collega Van Grieken, u gaat daar nogal licht over. Als de Britten hun soevereiniteit niet langer willen afstaan binnen de Europese Unie, dan is het maar de vraag of ze wel de Europese Economische Ruimte willen. Dat brengt namelijk exact hetzelfde met zich mee op het vlak van na te leven regels wat betreft de interne markt en competitiviteit en staatssteun. Alle andere voordelen vallen weg, maar die regels moeten ze blijven aanvaarden, en bovendien moeten ze, zonder inspraak, blijven betalen aan de Europese Unie, net zoals de Noren, bijvoorbeeld. U stelt het voor als een ideaalbeeld, maar ik ben niet zo zeker dat de Britten dat zo ideaal zullen vinden.

Ik blijf er wel bij dat, mocht het tot een brexit komen, dit het ideale scenario zou zijn. Maar het is niet iets wat in een handomdraai geregeld is. Die procedure zal verlopen op onontgonnen terrein. Vanaf het moment dat de Britten de uitstap notificeren, loopt er een termijn van twee jaar. Binnen die termijn moet heel het Unieverdrag ontrafeld worden en moet er gekeken worden op welke manier er wel nog kan worden samengewerkt. Dat zijn bijzonder complexe aangelegenheden. Men hoeft geen grote EU-specialist te zijn om in te zien dat dit niet zo simpel is. Intussen ontstaan er allerhande tarifaire en niet-tarifaire belemmeringen in de handel, met alle gevolgen van dien.

Collega Kennes, het is inderdaad makkelijker discussiëren als de beslissing gevallen is. Laten we hopen dat de 'remain'-stemmen het halen. We moeten ons

wel goed bewust zijn van de gevolgen. In alle gesprekken die ik voerde, zowel met Britten die ik ontmoet heb, als men anderen, heb ik telkens gewezen op het belang hiervan. We moeten dat met volle overtuiging blijven verdedigen.

Ik hoop echt dat het zo blijft, niet alleen vanwege de politieke constellatie van de Europese Unie, maar ook voor de economische gevolgen die eraan verbonden zijn, zeker voor onze Vlaamse welvaart. Je kunt discussiëren over die studies, maar nog eens: dat zijn indicaties. Wij voeren enorm veel uit. Dit is onze vierde grootste handelspartner. Als daar belemmeringen ontstaan, als er dramatische koersschommelingen zijn, als er douanetarieven geheven worden of andere niet-tarifaire belemmeringen ontstaan, weet je dat dit ons nadeel zal berokkenen. Die export is zo groot.

Wij zijn niet bij de grote spelers in de Europese Unie. De KU Leuven zegt nu al dat de gevolgen voor de automobielsector wellicht minder erg zullen zijn, omdat zowel de Duitsers, de Fransen als de Britten er belang bij hebben om elkaar het leven daar niet al te moeilijk te maken. Maar wij zijn heel sterk met onze voedingsindustrie, als kleine Vlaamse speler de sterkste Europese speler in voeding. Wij zijn heel sterk met onze textielsector. Er zullen er weinig zijn die gelijklopende belangen met ons verdedigen. Ik wil dan ook echt waarschuwen voor de economische gevolgen als dit zich zou voltrekken.

Ik ben het ermee eens dat je met Tusk, met Schäuble en anderen moet zeggen: laat ons goed luisteren naar de burger, laat ons goed kijken waar we elkaar kunnen versterken, laat ons proberen om de onrust die er in heel Europa is, te ontmoeten en om zeer pragmatisch vooruitgang te boeken, en zeker niet van de daken gaan schreeuwen dat er nu zeer grote sprongen vooruit moeten worden gemaakt, want dat zal alleen contraproductief werken in dezen.

Collega Vanbesien, de hypothese dat ze er toch weer in willen blijven, lijkt me zeer raar, als je een mandaat krijgt van je bevolking om eruit te stappen en dan toch weer een nieuw mandaat vraagt om weer toe te treden en weer te gaan onderhandelen. Maar alles is mogelijk, natuurlijk. Zodra de notificatie gebeurd is, zit je wel in die procedure. Als dat staande de periode van overgang zou gebeuren, kan dat misschien. Maar als het definitief is, zit je met een nieuwe toetredingsprocedure van artikel 49. Dan zit je weer in een zeer lange overgangsperiode.

Politiek en economisch hoop ik dus, om allerlei redenen, dat het 'remain' wordt. Ik ben het ermee eens dat het echt grote debat over de consequenties zal worden gevoerd zodra de Britse kiezer zich uitgesproken heeft, wat niet belet dat het onze plicht is om daar nu over na te denken en te bekijken wat de mogelijke gevolgen ervan zijn.

De voorzitter: De heer Vanlouwe heeft het woord.

Karl Vanlouwe (N-VA): Minister-president, bedankt voor uw heel duidelijke repliek. Het is inderdaad bijzonder goed dat wij vandaag al het debat gevoerd hebben en dat bijkomende cijfergegevens bekend zijn gemaakt, onder meer van de implicaties van een eventuele brexit op onze economie en onze welvaart. In tegenstelling tot collega Kennes vind ik dat we het debat nu al moeten voeren en rekening moeten houden met verschillende scenario's die zich kunnen voordoen, zodat we voorbereid zijn op beslissingen die het referendum al dan niet met zich kan meebrengen. We moeten niet wachten tot de problemen zich voordoen, maar mogen daar ondertussen zeker over debatteren en vooruitkijken.

Ik hoop ook dat wij vanuit Vlaanderen duidelijke signalen kunnen geven dat wij een Europa willen dat gebaseerd is op fundamentele Europese, westerse waarden en vrijheden, die wat mij betreft in de 28 lidstaten dezelfde zijn en moeten blijven. Ik hoop ook dat wij een grondig debat kunnen voeren over de toekomst

van de Europese Unie, een Europese Unie die democratisch is, die sterk is, met sterke lidstaten, en wat mij betreft ook met een zeer sterk Vlaanderen binnen die Europese Unie, een Europese Unie die opgebouwd wordt vanuit de lidstaten, van onderuit, zonder dat daar een sterke bureaucratie boven staat, waar er een misschien een democratisch deficit zou kunnen bestaan.

Het is goed dat we dit debat ook hier in het Vlaams Parlement voeren. Ik verwacht alleszins dat we er ook volgende week, na het referendum dat over enkele dagen plaatsvindt, zeker nog verder over zullen discussiëren.

De voorzitter: De heer Van Grieken heeft het woord.

Tom Van Grieken (Vlaams Belang): De minister-president sprak over de specifieke identiteit van het Verenigd Koninkrijk. Dat collega Vanbesien, die normaal gezien de mond vol heeft van diversiteit, problemen heeft met de identiteit van een bepaalde natiestaat en de diversiteit van verschillende natiestaten, vind ik opmerkelijk. *(Opmerkingen van Wouter Vanbesien)*

Ik lees ook tussen de regels van uw discours, collega Vanbesien, dat de Britten maar de gevolgen moeten dragen van dat gedwongen huwelijk – want het is de Britten nooit gevraagd. Dat ze maar de gevolgen moeten dragen van een democratische beslissing, vind ik zeer gek. Het is een gedwongen huwelijk, waar verschillende volkeren en naties toe gedwongen zijn.

Minister-president, ik ben blij dat de Britten, ongeacht wat de uitslag donderdag is, de mogelijkheid hebben gekregen om zich uit te spreken. Voor hen die allemaal de mond vol hebben van directe democratie en zich democraat noemen: ik hoop dat we ooit ook in Vlaanderen, onafhankelijk of niet, de mogelijkheid hebben om referenda en volksraadplegingen te houden, want dat zou toch echt een meerwaarde zijn voor onze democratie. In dat opzicht hebben de Britten, ongeacht de uitslag, reeds gewonnen.

De voorzitter: De vragen om uitleg zijn afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Karl Vanlouwe aan Geert Bourgeois, minister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Buitenlands Beleid en Onroerend Erfgoed, over het Europees Fonds voor Strategische Investerings
– 2419 (2015-2016)

Voorzitter: mevrouw Güler Turan

De voorzitter: De heer Vanlouwe heeft het woord.

Karl Vanlouwe (N-VA): Minister-president, midden 2015 werd het Europees Fonds voor Strategische Investerings (EFSI), misschien iets beter bekend als het plan-Juncker, gelanceerd door de Europese Commissie. Het principe van dat investeringsmechanisme is dat men Europese middelen aanwendt om zo particuliere investeringen aan te trekken, om aldus de economie weer aan te zwellen, dit met een multiplicatoreffect van maal zestien. Het fonds focust zich in hoofdzaak op investeringen in infrastructuur, onderzoek, duurzaamheid en kmo's.

In Vlaanderen werd de Vlaamse investeringsmaatschappij ParticipatieMaatschappij Vlaanderen (PMV) aangeduid om een investeringsplatform op te zetten en de Vlaamse projecten te stroomlijnen. Enkele weken geleden hebben we onder meer in deze commissie hoorzittingen gehad over EFSI, met vertegenwoordigers van de Europese Commissie. Ambtenaren kwamen toelichting geven bij de werking van EFSI. Ook de verantwoordelijke van PMV kwam toelichting geven bij het platform en de tussenkomst van PMV.

Initieel zou EFSI lopen van 2015 tot 2018, maar enkele weken geleden liet de Europese Commissie weten de periode van EFSI te willen verlengen en het fonds ook na 2018 te laten bestaan, nog steeds met de bedoeling om investeringen aan te trekken en voor economische groei te zorgen.

Minister-president, we zijn ongeveer een jaar na de lancering van het plan-Juncker. Kunt u een eerste evaluatie geven van de impact van EFSI op onze Vlaamse economie? Bent u voorstander van het voorstel van de Europese Commissie om EFSI ook na 2018 te laten voortbestaan? Kunt u meer toelichting geven bij de modaliteiten, de voorwaarden en de criteria van een eventuele verlenging van EFSI? Wat is de timing daarbij? Zal de focus op dezelfde sectoren – infrastructuur, onderzoek, duurzaamheid en kmo's – blijven liggen? Kunt u eventueel ook toelichting geven over de mogelijke budgettaire impact op Vlaanderen van een eventuele verlenging van EFSI?

De voorzitter: Minister-president Bourgeois heeft het woord.

Minister-president Geert Bourgeois: Volgens de stand van zaken op 1 juni 2016 heeft België het zesde grootste aantal projecten inzake EFSI-financiering binnen de EU. Ons gaan vooraf: Italië, Frankrijk, het Verenigd Koninkrijk, Denemarken en Spanje. Van de middelgrote en kleine landen is het grootste aantal projecten goedgekeurd voor België.

Er is een eerste lijn kmo-financieringsinstrumenten, die loopt via de kaderprogramma's bij de vier grootbanken. Een waarborg van 50 procent door de Europese Investeringsbank (EIB) mikt vooral op langetermijnfinancieringen. Er zijn daartoe kaderprogramma's in een aantal grootbanken (Belfius, ING, KBC). Het resultaat is voorlopig beperkt: een kleine tien dossiers. Het gaat vooral om steun aan innovatieve kmo's en midcaps. Belfius heeft een 50 procent EIB-waarborgprogramma voor een kaderprogramma van 400 miljoen euro aan innovatieve kmo's en midcaps. ING heeft een 50 procent EIB-waarborgprogramma voor een kaderprogramma van 300 miljoen euro aan innovatieve kmo's en midcaps. KBC heeft een 50 procent EIB-waarborgprogramma voor een kaderprogramma van 400 miljoen euro aan innovatieve kmo's en midcaps.

Daarnaast zijn ons zes transacties bekend via het European Investment Fund (EIF), voor een bedrag van 58 miljoen euro. Het gaat om een waarborg van 50 procent in twee kaderprogramma's van Belfius en ING. Het EIF mikt met de middelen van het EFSI op kapitaalparticipaties in private risicokapitaalfondsen naast tegengaranties voor financieringsprogramma's van banken.

Een tweede lijn loopt via het Participatiefonds Vlaanderen. Het Participatiefonds Vlaanderen beschikt over een eigen aanbod en biedt starters en kmo's een EU-tegengarantie voor achtergestelde leningen tot 350.000 euro. Op zes maanden tijd werden 124 dossiers opgestart voor een bedrag van 9,3 miljoen euro. Het EIF garandeert 50 procent, zij het met een maximumplafond. Dat gaat dus over kleinere projecten. Als je het gemiddelde neemt, zit je hier aan 75.000 euro.

Tot slot zijn er dus nog de drie individuele infrastructuurdeals. Het gaat ten eerste om het project Rentel Offshore Wind, een windmolenpark in de Noordzee op 42 kilometer van Oostende: 200 miljoen euro EFSI-middelen toegezegd, maar het project is nog niet gefinancierd. Verder is er het Ginkgo Fund II of het infrastructuurfonds gericht op de heraanwending van brownfieldterreinen, voor een bedrag van 30 miljoen euro. Ten slotte is er Nobelwind, of de tweede fase van het offshore windmolenpark op 46 kilometer van de Vlaamse kust, dat al gefinancierd is en voor 100 miljoen euro EFSI-financiering ontving.

Ik heb geen bezwaar tegen een verlenging van de initiële looptijd van het EFSI zoals aangekondigd door de Europese Commissie op 1 juni 2016, ook al omdat

een eerste evaluatie van het EFSI pas begin 2017 zal plaatsvinden. Details daarover zijn nog niet bekendgemaakt. De Europese Commissie zal in de herfst van dit jaar een aantal voorstellen doen. Belangrijk is dat op basis van opgedane ervaring een bijsturing gebeurt, ook in Vlaanderen – zij het dat ondertussen al bijna één derde van de target of 315 miljard euro aan investeringen is bereikt.

Een verlenging van het EFSI kan overwogen worden, mits de EIB en EIF meer opschuiven naar kapitaal- of semikapitaalinstrumenten of grotere investeringsprojecten, weliswaar met een caveat: daar zit je opnieuw met de ESR-impact, zoals u weet.

Voorts wordt van EIB en EIF verwacht dat net zij meer risico zouden nemen teneinde private marktpartijen te kunnen overtuigen om alsnog in een project te stappen: de zogenaamde additionaliteitsvereiste. In de voorbije maanden werd EIB-financiering nog te vaak als concurrerend voor de Vlaamse senior kredietmarkt ervaren. De additionaliteit van het EFSI moet versterkt en beter bewaakt worden.

De energiesector is ontegensprekelijk een van de meest succesvolle sectoren onder het EFSI. In mei 2016 waren projecten in de sector met 29 procent het meest vertegenwoordigd.

Gelet op het succes daarvan en gezien de actuele uitdagingen en de strijd tegen de klimaatopwarming, zou het zeer aangewezen zijn om dit succes in de Europese context voort te zetten. Een verlenging van het EFSI zou daarom het best uitgaan van een thematische heroriëntatie, waarbij in mijn ogen – ik zeg het al van bij de start en ook van voordien – de grootste focus van het EFSI het best zou liggen op het bevorderen van grensoverschrijdende energie-infrastructuur en energie-efficiëntie. Ik heb deze oproep hier al gedaan tijdens het energiedebat, bij de EIB, bij de Europese Commissie en op alle mogelijke gremia.

De budgettaire impact voor de Vlaamse overheid is zeer beperkt. We hebben aan de PMV 200.000 euro meer gegeven per jaar, om de PMV toe te laten om mensen in te zetten om de filialen van de EIB te zijn. We hebben 124 kleine projecten. De PMV mag daarover beslissen. We hebben dat bekendgemaakt in Errera. De grote dossiers komen bij de EIB. Onze PMV is erkend als een valabele en betrouwbare partner, die eigenmachtig over de kleinere projecten mag gaan. Zij heeft daarvoor uit onze begroting 200.000 euro op jaarbasis gekregen. Als dat project verlengd zou worden, zullen we wellicht die 200.000 euro moeten verlengen, maar ik denk dat dit in de totaliteit een zeer kleine kost is in vergelijking met de output die er zal zijn.

Ik zal met het oog op de evaluatie van het EFSI begin 2017 alvast de bevindingen van de regering na één jaar EFSI in Vlaanderen aan bevoegd Europees commissaris Katainen en EIB-vicevoorzitter Van Ballekom bezorgen. Zij zijn allebei vertrouwd met onze investeringsagenda. Ik heb hen, zoals u weet, vorig jaar al over het EFSI kunnen spreken.

De voorzitter: De heer Vanlouwe heeft het woord.

Karl Vanlouwe (N-VA): Minister-president, dank u voor uw antwoord. U hebt het niet met zoveel woorden gezegd, maar ik denk dat we dit toch, hoewel het waarschijnlijk nog iets te vroeg is, min of meer positief kunnen evalueren. Ik heb van u vernomen dat er sprake is van 124 kleinere dossiers voor kleine en middelgrote ondernemingen, naast drie individuele infrastructuurprojecten. Ik zal daar misschien nog een bijkomende schriftelijke vraag over stellen, om wat meer duidelijkheid te krijgen over die 124 dossiers. Ik noteer in elk geval dat er ook een bijzonder groot infrastructuurproject is in verband met offshore windmolens, en dat u zelf voorstander bent van grensoverschrijdende infrastructuurprojecten op het vlak van windmolens.

Ik verneem dat de budgettaire impact bijzonder beperkt is. De activiteiten en de bijdrage van PMV hebben de Vlaamse overheid voorlopig nog maar een kleine 200.000 euro gekost. Dat is inderdaad geen bijzonder grote kost. We kunnen vaststellen dat toch heel wat bedrijven hierdoor geholpen zijn.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Ward Kennes aan Geert Bourgeois, minister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Buitenlands Beleid en Onroerend Erfgoed, over het bezoek van de minister-president aan de Baltische Staten en de samenwerking met andere beleidsniveaus inzake buitenlandse zendingen – 2365 (2015-2016)

Voorzitter: mevrouw Güler Turan

De voorzitter: Collega's, samen met deze vraag om uitleg van de heer Kennes staat er ook een vraag om uitleg van de heer Van Overmeire over hetzelfde onderwerp geagendeerd. Die vraag komt echter te vervallen omdat de heer Van Overmeire wegens ziekte afwezig is.

De heer Kennes heeft het woord.

Ward Kennes (CD&V): Minister-president, van 8 tot 12 mei 2016 bracht u een bezoek aan de Baltische Staten: Letland, Estland en Litouwen. Reeds in 1995 sloot Vlaanderen een verdrag met elk van de Baltische Staten. Op de agenda stonden een aantal politieke ontmoetingen. Er was ook een economisch luik. Er werd een nieuw kantoor van Flanders Investment & Trade (FIT) geopend in Vilnius. En er waren contacten met de havens en met de ministers van Transport en Infrastructuur.

Om de academische en culturele relaties tussen Vlaanderen en een aantal Baltische staten te versterken, werden ten slotte samenwerkingsmemoranda ondertekend tussen Vlaamse en Baltische kennisinstellingen. De drie Baltische staten hebben onderling ook een regionaal samenwerkingsverband, dat gelijkennissen vertoont met dat van de drie Benelux-landen.

In april jongstleden mocht ik het Benelux-Parlement vertegenwoordigen op een bijeenkomst van de Baltische Raad in Vilnius. Daar stonden thema's zoals een grensoverschrijdend arbeidsmarktbeleid en gezamenlijke gezondheidszorgprojecten op het programma. Het was een interessante uitwisseling van ervaring en kennis tussen gelijkaardige samenwerkingsverbanden van Europese landen, die we in de toekomst moeten voortzetten.

Een actueel issue is de overname van de energiecentrale van Langerlo door energiebedrijf Graanul Invest AS uit Estland. De overname is een gevoelig dossier, omdat het bedrijf voor de ombouw tot biomassacentrale ruim 2 miljard euro subsidies kan krijgen van de Vlaamse Regering.

Minister-president, deze niet louter economische zending werd niet meegedeeld aan de andere beleidsniveaus, hoewel er aanzienlijke economische aspecten aan verbonden waren. Ons land kampt met imago problemen. Denk maar aan wat sommigen onterecht zeggen over een 'failed state' en de aanhoudende stakingen op onze internationale luchthaven. Daarom is het nog meer dan voorheen aangewezen goede afspraken te maken tussen de beleidsniveaus bij buitenlandse missies.

Welke mogelijkheden ziet u na uw missie voor verdere versterking van de economische en culturele banden tussen Vlaanderen en de Baltische staten? Ziet u opportuniteiten om specifiek vanuit het Benelux-verband de samenwerking en

uitwisseling met de drie Baltische staten te versterken? Is het dossier van de belangrijke Estse investering in de Vlaamse energievoorziening ter sprake gekomen tijdens uw recente bezoek? Welke visie hebt u op de samenwerking met andere beleidsniveaus rond buitenlandse missies?

De voorzitter: Minister-president Bourgeois heeft het woord.

Minister-president Geert Bourgeois: Voorzitter, ik zal meteen ook antwoord geven op de vraag van de heer Van Overmeire, aangezien ik de vragen van de heer Kennes bezwaarlijk kan beantwoorden zonder eerst gewag te maken van de politieke contacten die ik heb gehad.

Ik verliet met een positief gevoel de drie landen. Ik werd in alle Baltische staten ontvangen door de premier en de minister van Buitenlandse Zaken. Bovendien had ik overal een onderhoud met de ministers van Transport.

Het belangrijkste gesprekspunt was het project Rail Baltica, dat het Europese spoorwegnet met aanzienlijke Europese cofinanciering moet doen aansluiten op het Russische en uiteindelijk het Chinese net. Indertijd heb ik al tekst en uitleg gegeven over 'One Belt, One Road'. Er wordt een verticale spoorlijn aangelegd door de Baltische staten met steun van Europa, maar meteen wordt ook een horizontale connectie gemaakt met Rusland, het Balticum, Polen en verder Europa in.

Ook de goede samenwerking tussen de Vlaamse en de Baltische havens kwam ter sprake.

Een hoogtepunt was de opening van het nieuwe kantoor van Flanders Investment & Trade in Vilnius, waar ik getuige was van de ondertekening van een hele reeks 'memorandums of understanding'. Dat gebeurde na afloop van mijn ontmoeting met de Litouwse premier in Vilnius. Sta me toe een opsomming ervan te geven: de Antwerpse haven en de haven van Klaipėda, en de Leuvense en de Antwerpse universiteiten met de universiteit van Vilnius. Beide Vlaamse universiteiten willen daarmee nieuwe relaties ontwikkelen, gaande van uitwisseling van studenten tot gezamenlijke seminars en symposia Flanders Bio en Enterprise Lithuania met het oog op een samenwerking tussen Vlaamse en Litouwse bedrijven in de biotechnologie.

Nog in Vilnius ondertekende ik bij het European Institute for Gender Equality de 'White Ribbon'-verklaring tegen geweld op vrouwen. In Riga was ik getuige van de ondertekening van een samenwerkingsakkoord tussen de KU Leuven en de Universiteit van Letland en in Tallinn ondertekende de KU Leuven een overeenkomst met de Universiteit van Tartu.

De opening van het FIT-kantoor zal de samenwerking tussen bedrijven een impuls geven. Er is alvast de concrete ambitie om samenwerking te starten over biotechnologie.

Op academisch vlak kon ik vaststellen dat al bestaande banden stelselmatig worden uitgediept. Dat blijkt alleszins uit de vele afspraken die werden gemaakt. In Vilnius brachten de KU Leuven, de UGent en de Universiteit Antwerpen tijdens een seminarie een overzicht van twintig jaar academische samenwerking. In Tallinn opende ik het seminarie van de UGent over alternatieve reproductietechnieken.

Mijn Baltische gesprekspartners toonden vooral interesse in het Vlaamse innovatie-ecosysteem, onze strategische onderzoekscentra, met bijzondere aandacht voor biotech, IT, cyberveiligheid en het Odysseus-programma, het APEC-beurzen-programma en het verhogen van de toerismestroom naar de Baltische staten.

De mogelijkheid tot samenwerking met andere regionale verbanden bestaat en is opgenomen in de artikelen 24 tot 27 van het Benelux-Verdrag van 2008. Deze

voorzien uitdrukkelijk in openheid naar andere landen en organisaties, zoals Noordrijn-Westfalen.

In de regel hebben de ministers van Buitenlandse Zaken van de Baltische staten en de Benelux-landen, de zogeheten 3+3-bijeenkomst, één keer per jaar een politiek overleg. Het wordt voorbereid door het ministerie van Buitenlandse Zaken en kan gaan over allerlei thema's, zoals de economische en financiële situatie in de EU, het concurrentievermogen van de Unie, een digitale interne markt, de betrekkingen van de EU met Rusland en Oekraïne, het Europees nabuurschapsbeleid, het Oostelijk Partnerschap en het veiligheidsbeleid. Bij mijn weten heeft het overleg voor 2016, dat in Luxemburg staat ingepland, nog niet plaatsgevonden.

Er is wel onlangs een conferentie geweest over klimaatadaptie voor de landen rond de Baltische Zee.

Mijnheer Kennes, het bedrijf waar u melding van maakt, is daar ontvangen door en heeft zichzelf ook voorgesteld aan Flanders Investment & Trade.

Ter voorbereiding van de buitenlandse missies werkt het Departement internationaal Vlaanderen samen met andere beleidsdomeinen. Veel heeft te maken met de aard van een zending. Een handelsmissie wordt anders aangepakt dan een bezoek aan een of meerdere regeringsleden. De deelname aan een evenement of de opening van een tentoonstelling vereist dan weer een andere vorm van voorbereiding. Er gebeurt eventueel een bevraging aan de beleidsdomeinen in welke mate er al wordt samengewerkt met de te bezoeken regio of het land en wat de eventuele plannen zijn. De zending komt desgevallend aan bod in het beleidsdomeinoverschrijdend overlegorgaan, het Strategisch Overlegorgaan voor Internationale Aangelegenheden. Vaak leidt dat tot een deelname van andere sectoren aan een zending. Zo participeerden vertegenwoordigers van de havensector en het hoger onderwijs aan de zending naar de Baltische Staten.

De voorzitter: De heer Kennes heeft het woord.

Ward Kennes (CD&V): Gezien het gevorderde uur zal ik me beperken tot het bedanken van de minister-president voor zijn antwoord op alle vragen en ook die van de afwezige collega. Het was een coherent geheel.

De voorzitter: De heer Van Esbroeck heeft het woord.

Jan Van Esbroeck (N-VA): Minister-president, het is enorm belangrijk dat Vlaanderen in deze regio actief is en blijft. De oprichting van het FIT-kantoor is een zeer belangrijk signaal. We hebben daar goede contacten en we moeten er gebruik van maken.

Ook in Vlaanderen vieren we de twintigste verjaardag van het bilateraal contact met de Baltische Staten. Om de heer Van Overmeire een beetje ter wille te zijn maar ook uit eigen interesse, heb ik nog een bijkomende vraag. Zijn er, los van het concert van het Litouwse ensemble dat reeds achter de rug is, nog andere activiteiten gepland in het kader van de viering van de langdurige samenwerking en overeenkomsten met de Baltische Staten?

De voorzitter: Minister-president Bourgeois heeft het woord.

Minister-president Geert Bourgeois: Er staan inderdaad nog enkele activiteiten op het getouw. In november van dit jaar zijn een aantal Vlaamse films te zien op het Black Night Festival van Tallinn. Verder nemen een aantal Vlaamse kunstenaars deel aan de Quadriennale in Riga in september. Vlaanderen ondersteunde het Contemporary Art Centre in Vilnius voor de tentoonstelling Shady Boundaries van Heidi Ballet. Deze tentoonstelling loopt van 2 september tot en met 31 oktober 2016.

Ik vermeld ook dat ter uitvoering van het pas ondertekende memorandum of understanding Flanders Bio zal deelnemen aan de tweejaarlijkse Life Sciences Conference in Vilnius.

Er zijn al een aantal activiteiten achter de rug, zoals het concert op 12 maart 2016 in het Concertgebouw in Brugge in samenwerking met de Litouwse ambassade in België, de dansopvoering The Black Piece van Ann Van den Broeck in Vilnius op 9 mei 2016, het concert Revue Blanche in de Swedish Church in Tallinn op 11 mei 2016 en ten slotte de tentoonstelling van onder andere enkele Vlaamse artiesten in het KUMU (Arts Museum of Estonia) en in het Museum of Contemporary Arts in Vilnius.

Ik geef nog mee dat in september uw voorzitter, de burgemeester van Ieper en de algemene vertegenwoordiger van de Vlaamse Regering in Warschau, Vlaanderen zullen vertegenwoordigen op de herdenking van een gifgasaanval 100 jaar geleden in Kekava, vlakbij Riga.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.